Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
PAOLA MENGOZZIJA,
predstavljeni 19. septembra 2013 [1]

Združeni zadevi C-247/11 P in C-253/11 P

Areva SA (C-247/11 P),
Alstom SA,
T&D Holding SA, prej Areva T&D Holding SA,
Alstom Grid SAS, prej Areva T&D SA,Alstom Grid AG, prej Areva T&D AG (C-253/11 P)
proti

Evropski komisiji

„Pritožba — Konkurenca — Omejevalni sporazumi — Trg projektov za plinsko izolirane stikalne naprave — Obveznost obrazložitve — Kršitev pravice do obrambe — Odgovornost za kršitveno ravnanje — Solidarna odgovornost za plačilo globe — ‚Dejanska' solidarnost — Načeli sorazmernosti in enakega obravnavanja — Pravica do učinkovitega pravnega sredstva"

1. Predmet obravnavanih združenih zadev sta pritožbi, ki sta ju vložili v zadevi C-247/11 P družba Areva SA (v nadaljevanju: Areva), v zadevi C-253/11 P pa družba Alstom SA (v nadaljevanju: Alstom) in njene hčerinske družbe T&D Holding SA, prej Areva T&D Holding SA, Alstom Grid SAS, prej Areva T&D SA, in Alstom Grid AG, prej Areva T&D AG (vse navedene družbe skupaj bodo v nadaljevanju navedene kot pritožnice). Pritožbi sta bili vloženi zoper sodbo Splošnega sodišča Evropske unije z dne 3. marca 2011 v zadevi Areva in drugi proti Komisiji (v nadaljevanju: izpodbijana sodba) [2]. S to sodbo je Splošno sodišče na eni strani za delno nično razglasilo Odločbo Komisije C(2006) 6762 final (v nadaljevanju: sporna odločba) [3], s katero je Evropska komisija po tem, ko je ugotovila obstoj protikonkurenčnega omejevalnega sporazuma v sektorju plinsko izoliranih stikalnih naprav (v nadaljevanju: GIS) [4], sankcionirala podjetja, ki so pri tem sodelovala, na drugi strani pa spremenilo globe, ki jih je Komisija naložila družbam, ki so vložile obravnavani pritožbi.

2. Ti sklepni predlogi so predstavljeni hkrati z mojimi sklepnimi predlogi v združenih zadevah Komisija proti Siemens Österreich in drugim (C-231/11 P, C-232/11 P in C-233/11 P) [5], ki se nanašajo na isti omejevalni sporazum in isto odločbo Komisije. Ker se nekatera vprašanja v obravnavanih zadevah vsaj delno ujemajo s tistimi, ki so bila analizirana v navedenih zadevah, se bom po potrebi skliceval na upoštevne točke svojih sklepnih predlogov v navedenih zadevah.

1 — Jezik izvirnika: francoščina.

2 — T-117/07 in T-121/07, ZOdl., str. II-633.

3 — Odločba Komisije z dne 24. januarja 2007 o postopku uporabe člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/F/38.899 – Plinsko izolirane stikalne naprave).

4 — GIS se uporabljajo za nadzor pretoka energije v elektroenergetskih omrežjih. Gre za težko električno napravo, ki se uporablja kot pomembni sestavni del elektrorazdelilnih postaj, izdelanih na ključ. Glej točke od 2 do 5 izpodbijane sodbe.

5 — Tri pritožbe v navedenih zadevah se nanašajo na sodbo Splošnega sodišča z dne 3. marca 2011 v zadevi Siemens Österreich in drugi proti Komisiji (od T-122/07 do T-124/07, ZOdl., str. II-793).

I – Dejansko stanje

A – *Pritožnice*

3. Družba Areva, pritožnica v zadevi C-247/11 P, je krovna družba skupine družb, dejavne na področju jedrske energije.

4. Družba Alstom, prva pritožnica v zadevi C-253/11 P, je krovna družba industrijske skupine, dejavne v različnih sektorjih, med drugim na področju prenosa in distribucije elektrike (v nadaljevanju: sektor T&D).

5. Vse dejavnosti skupine Alstom v sektorju T&D so bile 8. januarja 2004 prenesene na skupino, katere krovna družba je Areva. Od 9. januarja do 11. maja 2004 (datum prenehanja kršitve, kot ga je ugotovila Komisija v sporni odločbi) sta dejavnosti skupine Areva na področju GIS opravljali družbi Areva T&D SA in Areva T&D AG,[6] hčerinski družbi v stoodstotni lasti družbe Areva T&D Holding SA, ki je bila v stoodstotni lasti družbe Areva (v nadaljevanju: skupaj: nekdanje hčerinske družbe družbe Areva).

6. Družba Areva je 7. junija 2010, po koncu ustnega postopka pred Splošnim sodiščem, prenesla vse dejavnosti v sektorju T&D. Natančneje, družba Alstom je ponovno prevzela dejavnosti distribucije. Po tem prevzemu se je družba Areva T&D Holding SA preimenovala v družbo T&D Holding SA – druga pritožnica v zadevi C-253/11 P – družba Areva T&D SA je postala družba Alstom Grid SAS – tretja pritožnica v zadevi C-253/11 P – družba Areva T&D AG pa je postala družba Alstom Grid AG – četrta pritožnica v zadevi C-253/11 P. Družba Alstom in njene sedanje hčerinske družbe T&D Holding SA, Alstom Grid SAS in Alstom Grid AG, pritožnice v zadevi C-253/11 P, bodo v nadaljevanju skupaj imenovane tudi: družbe iz skupine Alstom.

B – *Sporna odločba in izpodbijana sodba*

7. Komisija je 24. januarja 2007 sprejela sporno odločbo, v kateri je ugotovila obstoj protikonkurenčnega omejevalnega sporazuma v sektorju GIS, s katerim so se podjetja, ki so pri njem sodelovala, med drugim dogovorila o razdelitvi trgov po vsem svetu,[7] določitvi cen in izmenjavi občutljivih poslovnih informacij. Komisija je ugotovila tudi, da je omejevalni sporazum deloval od 15. aprila 1988 do 11. maja 2004. Zlasti je ugotovila odgovornost pritožnic v obravnavanih zadevah[8] in jim zato naložila plačilo glob[9].

6 — Družba Areva T&D SA ustreza družbi Alstom T&D SA, za namene tega postopka pa družba Areva T&D AG ustreza družbi Alstom T&D AG (glej točki 21 in 23 obrazložitve sporne odločbe in točko 59 izpodbijane sodbe). Pred prenosom dejavnosti skupine Alstom v sektorju T&D 8. januarja 2004 sta ti družbi pri kršitvi, ugotovljeni v sporni odločbi, sodelovali v okviru skupine Alstom (glej točko 331 obrazložitve sporne odločbe).

7 — Natančneje, iz točk od 29 do 32 izpodbijane sodbe izhaja, da so podjetja, ki so sodelovala pri omejevalnem sporazumu, med drugim dodeljevanje projektov GIS po dogovorjenih pravilih razen na nekaterih trgih usklajevala po vsem svetu, zlasti zato, da bi obdržala kvote, ki so pretežno izražale njihove na podlagi preteklih obdobij ocenjene tržne deleže.

8 — Natančneje, iz člena 1(b), (c), (d) in (f) sporne odločbe izhaja, da je Komisija ugotovila, da je družba Alstom pri kršitvi sodelovala od 15. aprila 1988 do 8. januarja 2004, družbi Areva in Areva T&D Holding SA (postala T&D Holding SA) od 9. januarja do 11. maja 2004, družba Areva T&D AG od 22. decembra 2003 do 11. maja 2004 in družba Areva T&D SA od 7. decembra 1992 do 11. maja 2004.

9 — Natančneje, družbi Alstom je bila v členu 2(b) sporne odločbe naložena individualna globa v višini 11 475 000 EUR. V členu 2(c) iste odločbe je bilo določeno, da se družbi Alstom naloži plačilo globe v višini 53 550 000 EUR solidarno z družbo Areva T&D SA, za plačilo 25 500 000 EUR od zneska za družbo Areva T&D SA pa je bila ta odgovorna solidarno z družbami Areva, Areva T&D Holding in Areva T&D AG.

8. Pritožnice so vložile tožbe zoper sporno odločbo pri Splošnem sodišču, ki je 3. marca 2011 izdalo izpodbijano sodbo. Z izpodbijano sodbo je Splošno sodišče sporno odločbo razglasilo za delno nično, [10] na podlagi neomejene pristojnosti pa je nato za ugotovljene kršitve naložilo te globe:

— družba Alstom: 10 327 500 EUR;

— družba Alstom: 48 195 000 EUR solidarno z družbo Areva T&D SA; od globe, ki jo mora plačati družba Areva T&D SA, je za plačilo 20 400 000 EUR solidarno odgovorna skupaj z družbami Areva T&D AG, Areva, in Areva T&D Holding SA [11].

9. Splošno sodišče je tožbe v preostalem zavrnilo.

II – Postopek pred Sodiščem in predlogi strank

10. Družba Areva je 24. maja 2011 v sodnem tajništvu Sodišča vložila pritožbo v zadevi C-247/11 P. Družbe iz skupine Alstom so 25. maja 2011 v sodnem tajništvu Sodišča vložile pritožbo v zadevi C-253/11 P. Tako družba Areva kot družbe iz skupine Alstom predlagajo Sodišču, naj razveljavi izpodbijano sodbo. Če Sodišče meni, da se o sporu lahko dokončno odloči, predlagajo primarno, naj razglasi ničnost členov 1(c) in 2(c) ter členov 1(b), (d), (e) in (f) ter 2(b) in (c) sporne odločbe, in podredno, naj se občutno zniža globa, ki jim je bila naložena, Komisiji pa naj se naloži plačilo stroškov. Če bi Sodišče menilo, da se o sporu ne more dokončno odločiti, naj se zadevo vrne v ponovno sojenje drugemu senatu Splošnega sodišča, odločitev o stroških pa naj se pridrži. Komisija predlaga, naj Sodišče pritožbe zavrne in pritožnicam naloži plačilo stroškov.

11. Predsednik Sodišča je s sklepom z dne 20. julija 2011 odredil združitev zadev C-247/11 P in C-253/11 P za pisni in ustni postopek ter sodbo.

12. Pred Sodiščem je v zvezi s pritožbami potekal pisni postopek, 2. maja 2013 pa še obravnava.

III – Analiza pritožb

13. V utemeljitev predlogov se družba Areva v zadevi C-247/11 P sklicuje na štiri pritožbene razloge, družbe iz skupine Alstom pa v zadevi C-253/11 P na pet tožbenih razlogov. Najprej je treba analizirati prvi pritožbeni razlog, na katerega se sklicujejo slednje.

10 — Splošno sodišče je z izpodbijano sodbo razglasilo člen 2(b) in (c) sporne odločbe za ničen, ker je ugotovilo, da je Komisija kršila načelo sorazmernosti in načelo enakega obravnavanja ali prepovedi diskriminacije v zvezi s povečanjem osnovnega zneska glob, naloženih na podlagi obteževalne okoliščine vloge vodje pri kršitvi. Glej natančneje točko 317 izpodbijane sodbe.

11 — Glej točko 323 izpodbijane sodbe in točko 3 izreka.

A – *Prvi pritožbeni razlog družb iz skupine Alstom: kršitev člena 296 PDEU*

14. S prvim pritožbenim razlogom, ki je sestavljen iz dveh delov, družbe iz skupine Alstom zatrjujejo, da je Splošno sodišče kršilo člen 296 PDEU, ker je presodilo, da je sporna odločba dovolj obrazložena.[12] Prvi del tega pritožbenega razloga se nanaša na obrazložitev sporne odločbe v zvezi s pripisom odgovornosti družbi Alstom za kršitev v obdobju od 7. decembra 1992 do 8. januarja 2004 kot matični družbi družb Alstom T&D SA in Alstom T&D AG.[13] Drugi del se nanaša na obrazložitev navedene odločbe v zvezi z naložitvijo solidarne globe družbama Alstom in Areva T&D SA.

1. Prvi del prvega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom

a) Argumenti strank

15. V prvem delu prvega pritožbenega razloga, ki se nanaša na točke od 90 do 99 izpodbijane sodbe, družbe iz skupine Alstom v bistvu trdijo, da bi moralo Splošno sodišče sankcionirati nezadostno obrazložitev sporne odločbe, ker naj Komisija v njej ne bi odgovorila na argumente in elemente, ki jih je predložila družba Alstom v točkah od 90 do 150 odgovora na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, da bi dokazala, da so kljub domnevi o odločilnem vplivanju družbe Alstom na njene hčerinske družbe (v nadaljevanju: tudi: kapitalistična domneva), te v času kršitve svoje ravnanje na trgu določale neodvisno od njihove matične družbe. V sporni odločbi naj ne bi bilo obrazloženo, zakaj dokazi, ki jih je predložila družba Alstom, nimajo dokazne vrednosti, čeprav gre za bistvene elemente za strukturo navedene odločbe, katerih zavrnitev bi zahtevala še posebej podrobno in skrbno obrazložitev.

16. Družbe iz skupine Alstom trdijo tudi, da je Splošno sodišče –– izkrivilo sporno odločbo, zlasti v točki 95 izpodbijane sodbe, ker v točkah od 345 do 347 navedene odločbe nikakor niso povzete točke od 90 do 150 odgovora na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Splošno sodišče naj bi se poleg tega zadovoljilo s tem, da je Komisija zavrnila dokaze družbe Alstom na podlagi dokazov tretje osebe, to je družbe Areva.

17. Komisija predlaga zavrnitev argumentov družb iz skupine Alstom.

b) Analiza

18. Najprej je treba opozoriti, da je obveznost obrazložitve iz člena 296 PDEU bistvena postopkovna zahteva, ki jo je treba razlikovati od vprašanja utemeljenosti obrazložitve, ki se nanaša na vsebinsko zakonitost spornega akta.[14]

12 — Ugotoviti je treba, da se v obravnavani zadevi, čeprav družbe iz skupine Alstom v okviru tega pritožbenega razloga med drugim navajajo očitek, ki se nanaša na kršitev člena 296 PDEU, uporabi člen 253 ES, ker je bila izpodbijana odločba sprejeta, preden je začela veljati Lizbonska pogodba. Vendar to ničesar ne spremeni, ker na podlagi člena 253 ES za obrazložitev zadevnih aktov Unije ne veljajo drugačne pravne zahteve, kot na podlagi člena 296, drugi odstavek, PDEU. Ta očitek je torej treba razumeti tako, da se med drugim nanaša na kršitev člena 253 ES. V zvezi s tem glej sodbo z dne 11. julija 2013 v zadevi Ziegler proti Komisiji (C-439/11 P, točka 113). Ker pa to nikakor ne vpliva na obravnavano zadevo, se bom v teh sklepnih predlogih skliceval na novo oštevilčenje Pogodbe, to je na člen 296 PDEU.

13 — Ki sta postali družbi Areva T&D SA (pozneje postala družba Alstom Grid SAS) oziroma Areva T&D AG (pozneje postala družba Alstom Grid AG). Glej točko 6 in opombo 6 teh sklepnih predlogov.

14 — Glej zlasti sodbi z dne 29. septembra 2011 v zadevi Elf Aquitaine proti Komisiji (C-521/09 P, ZOdl., str. I-8947, točka 146 in navedena sodna praksa) in zgoraj navedeno sodbo Ziegler proti Komisiji (točka 114 in navedena sodna praksa).

19. Glede na ustaljeno sodno prakso mora biti na eni strani obrazložitev, ki se zahteva v členu 296 PDEU, prilagojena naravi obravnavanega akta ter mora jasno in nedvoumno izražati razlogovanje institucije, ki je akt izdala, tako da se lahko zadevne osebe seznanijo z utemeljitvijo sprejetega ukrepa in lahko pristojno sodišče izvede nadzor. Natančneje, namen obveznosti obrazložitve posamičnih odločb je torej poleg omogočanja sodnega nadzora zagotavljati zadevnim osebam zadostne informacije, na podlagi katerih lahko ugotovijo, ali odločba morda vsebuje napako, ki omogoča njeno izpodbijanje. [15]

20. Na drugi strani je treba zahtevo po obrazložitvi presojati glede na okoliščine posameznega primera, zlasti glede na vsebino pravnega akta, značilnosti navedenih razlogov in interes za prejetje pojasnil, ki ga lahko imajo naslovniki akta ali katere koli druge osebe, ki jih ukrep neposredno in posamično zadeva. Ni treba, da se v obrazložitvi podrobno navedejo vse upoštevne dejanske in pravne okoliščine, ker se vprašanje, ali obrazložitev izpolnjuje zahteve iz člena 296 PDEU, ne nanaša le na njeno besedilo, ampak tudi na njen kontekst in na vsa pravna pravila, ki urejajo zadevno področje. [16]

21. Tako, čeprav mora Komisija v skladu s členom 296 PDEU navesti dejanske in pravne okoliščine, na katerih temelji utemeljitev odločbe, in pravne preudarke, na podlagi katerih jo je sprejela , pa ta določba ne zagteva,, da se mora Komisija opredeliti do vseh dejanskih in pravnih okoliščin, ki so bile obravnavane v upravnem postopku. [17]

22. Natančneje, kadar tako kot v obravnavanem primeru odločba o uporabi pravil Unije s področja prava konkurence zadeva več naslovnikov in se nanaša na pripis odgovornosti za kršitev, mora biti glede vsakega naslovnika dovolj obrazložena, zlasti glede naslovnikov, ki morajo v skladu s to odločbo odgovarjati za navedeno kršitev. Tako je mora odločba glede matične družbe, ki se šteje za odgovorno za kršitveno ravnanje hčerinske družbe, načeloma vsebovati podrobno navedbo razlogov, ki lahko utemeljujejo pripis odgovornosti za kršitev tej družbe. [18]

23. Ker gre v obravnavani zadevi za odločbo Komisije, ki glede nekaterih naslovnikov temelji *izključno* na domnevi dejanskega odločilnega vplivanja, mora Komisija v vsakem primeru ustrezno predstaviti, zakaj navajani dejanski in pravni elementi niso zadostovali za ovrženje domneve dejanskega odločilnega vplivanja, sicer postane ta domneva dejansko neizpodbojna. [19]

24. V obravnavani zadevi je treba najprej ugotoviti, kot izrecno izhaja iz točke 349 obrazložitve sporne odločbe in točke 91 izpodbijane sodbe, da se je Komisija, da bi družbi Alstom pripisala odgovornost, oprla na domnevo o odločilnem vplivanju, ne da bi se odrekla upoštevanju nekaterih drugih upoštevnih dejavnikov, ki jih je navedla v točkah od 350 do 356 obrazložitve navedene odločbe. Komisija se torej pri pripisu odgovornosti družbi Alstom ni oprla *izključno* na domnevo o odločilnem vplivanju, temveč je uporabila kombinacijo te domneve in drugih dokazov. [20]

15 — Glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Ziegler proti Komisiji, točka 115 in navedena sodna praksa.

16 — Glej zlasti zgoraj navedeni sodbi Elf Aquitaine proti Komisiji, točka 150 in navedena sodna praksa, in Ziegler proti Komisiji, točka 116.

17 — Sodba z dne 18. septembra 2003 v zadevi Volkswagen proti Komisiji (C-338/00 P, Recueil, str. I-9189, točka 127 in navedena sodna praksa).

18 — Glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Elf Aquitaine proti Komisiji (točki 151 in 152) ter sodbo z dne 19. julija 2012 v združenih zadevah Alliance One International in Standard Commercial Tobacco proti Komisiji in Komisija proti Alliance One International in drugim (C-628/10 P in C-14/11 P, točka 75).

19 — Glej zgoraj navedeno sodbo Elf Aquitaine proti Komisiji (točka 153) in sklep z dne 13. septembra 2012 v zadevi Total in Elf Aquitaine proti Komisiji (C-495/11 P, točka 49). Moj poudarek. Dolžnost Komisije, da v zvezi s tem obrazloži svoje odločbe, je zlasti posledica izpodbojnosti navedene domneve, za ovrženje katere morajo zadevne osebe predložiti dokaz, ki se nanaša na gospodarske, organizacijske in pravne povezave med zadevnimi družbami.

20 — Glej zgoraj navedeno sodbo Alliance One International in Standard Commercial Tobacco proti Komisiji in Komisija proti Alliance One International in drugim (točka 49) in sklepne predloge generalne pravobranilke E. Sharpston, predstavljene 30. maja 2013 v zadevi Kendrion proti Komisiji (C-50/12 P, točka 43), ki še poteka pred Sodiščem.

25. Natančneje, Komisija je v navedenih točkah obrazložitve sporne odločbe med drugim pojasnila, da je bila struktura delovanja skupine, katere matična družba je bila družba Alstom, organizirana tako, da so bili vodje, ki so odločilno vplivali na dejavnosti hčerinskih družb na področju CIG, odgovorni družbi Alstom.[21] Navedla je tudi, da je večkrat prišlo do kumuliranja funkcij med matično družbo in hčerinskimi družbami, kot na primer pri najvišjem vodji sektorja T&D, ki je gotovo odločilno vplival na dejavnosti CIG v skupini in bil član izvršnega odbora družbe Alstom.[22] Dalje, navedla je, da je bilo v spisu več dokazov za to, da so bile osebe, ki so bile v okviru omejevalnega sporazuma identificirane kot predstavnice skupine Alstom, lahko redno pravno zavezale matično družbo.[23] Poleg tega je Komisija ugotovila, da je bilo glede na veliko globo, ki jo je družbi Alstom leta 1988 naložil francoski Conseil de la concurrence, le malo verjetno, da vodje matične družbe odgovornosti za kršitev konkurenčnega prava ne bi šteli za pomembno tveganje.[24] Komisija je navedla tudi, da je matična družba potrjevala predloge ponudb za projekte razdelilnih postaj GIS, ki so presegali neki prag ali so vsebovali bistvena tveganja za skupino.[25]

26. Glede na te jasne točke obrazložitve sporne odločbe ne vidim, kako bi bilo mogoče trditi. kot trdijo družbe iz skupine Alstom, da bi moralo Splošno sodišče sankcionirati Komisijo, ker ni navedla podrobne obrazložitve v skladu z zahtevami sodne prakse, navedene v točkah od 18 do 23, v zvezi s pripisom odgovornosti za zadevno kršitev družbi Alstom.

27. Družba Alstom pa je pred Komisijo navedla več argumentov, da bi dokazala neobstoj odločilnega vplivanja na svoje hčerinske družbe.[26] V zvezi s tem je res, kot navajajo družbe iz skupine Alstom in kot je tudi Splošno sodišče priznalo v točki 98 izpodbijane sodbe, da iz sporne odločbe izrecno ne izhaja, da je Komisija enega za drugim obravnavala vsak argument, ki ga je družba Alstom navedla v postopku pred njo.

28. Vendar je iz navedene odločbe razvidno, da je Komisija te argumente, daleč od tega, da bi jih zanemarila, v bistvu presodila celovito,[27] pri čemer je, kot je razvidno iz zgoraj navedene točke 25, podrobno obrazložila razloge, iz katerih je v povezavi s kapitalistično domnevo sklepala o dejanskem odločilnem vplivanju družbe Alstom na njene hčerinske družbe.

21 — Točka 353 obrazložitve sporne odločbe.

22 — Točka 355 obrazložitve sporne odločbe.

23 — Točka 355 obrazložitve sporne odločbe.

24 — Točka 351 obrazložitve sporne odločbe.

25 — Točka 350 obrazložitve sporne odločbe.

26 — Družba Alstom je v točkah od 90 do 150 odgovora na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah še posebej navedla argumente v zvezi z: (i) decentraliziranо strukturo skupine in samostojnostjo sektorja T&D; (ii) notranjim delovanjem in sprejemanjem odločitev v sektorju T&D; (iii) omejenimi cilji družbe Alstom; (iv) odsotnostjo poslovnega vpliva družbe Alstom na ponudbe pravnih subjektov v sektorju T&D; (v) odsotnostjo kakršne koli razprave o poslovni politiki v sektorju T&D v izvršnem odboru družbe Alstom in, nazadnje, (vi) okoliščino, da so se kršitve nadaljevale po prenosu dejavnosti T&D na družbo Areva.

27 — Ne da bi bilo tako treba ob upoštevanju prej navedene sodne prakse na tem mestu izvesti podrobno primerjalno analizo argumentov, navedenih v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej prejšnjo opombo) in tistih v sporni odločbi, je mogoče ugotoviti, da je argument, ki se nanaša na organizacijsko strukturo skupine in samostojnost sektorja T&D, naveden v točki 347 obrazložitve sporne odločbe in zavrnjen v točkah 353 in 355 obrazložitve navedene odločbe. Sklicevanje na vprašanje v zvezi z notranjim delovanjem in odločanjem v sektorju T&D je tako v točki 346 obrazložitve (potrjevanje predlogov ponudb) kot točki 347 obrazložitve (ohranitev nekaterih odločitev pri matični družbi). Kar zadeva argument, ki se nanaša na to, da ker je bila dejavnost družbe Alstom omejena na imetništvo deležev in upravljanje z njimi in da ta ni mogla delovati v sektorju GIS – ta v okoliščinah obravnavane zadeve ni upoštevna in jo je torej Komisija lahko implicitno zavrnila, ker na eni strani dejstvo, da matična družba ne deluje na trgu, ki ga zadeva kršitev, ni odločilno za obstoj odločilnega vplivanja (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 30. septembra 2009 v zadevi Arkema proti Komisiji, T-168/05), na drugi strani pa se lahko kršitev, ki jo je storila hčerinska družba, pripiše osebi, ki odločilno vpliva nanjo, tudi če ta oseba ne opravlja svoje gospodarske dejavnosti (sodba z dne 11. julija 2013 v zadevi Komisija proti Stichting Administratiekantoor Portielje, C-440/11 P, točki 43 in 44). Podobno je treba, kar zadeva trditve, ki se nanašajo na domnevno odsotnost vplivanja (in razprave) o poslovni politiki hčerinskih družb, ugotoviti, da na eni strani vprašanje, ali je hčerinska družba glede na svoje ravnanje na trgu pod odločilnim vplivom svoje matične družbe, ni odvisno samo od tega, kdo določa njeno poslovno politiko v ožjem smislu (glej v zvezi s tem točko 109 in navedeno sodno prakso v sklepnih predlogih generalne pravobranilke J. Kokott, predstavljenih 18. aprila 2013 v zadevi Schindler Holding in drugi proti Komisiji, v kateri je bila izdana sodba z dne 18. julija 2013 (C-501/11 P), na drugi strani pa, da je Komisija v obravnavani zadevi menila, da celota elementov v zvezi s poslovnimi, organizacijskimi in pravnimi povezavami med matično družbo in hčerinskimi družbami zadostuje za dokaz o vplivanju te na njihovo ravnanje na trgu.

29. V zvezi s tem sem že v zgoraj navedenih točkah od 19 do 21 navedel, da v skladu s sodno prakso Komisiji za izpolnitev obveznosti obrazložitve ni treba posamično navesti vseh argumentov, ki so jih stranke navedle v upravnem postopku, če obrazložitev zadevnim osebam omogoča ustrezno seznanitev z utemeljitvijo sprejetega ukrepa in, še posebej v primeru matične družbe, ki se jo šteje za odgovorno za kršitveno ravnanje njene hčerinske družbe, če vsebuje tako podrobno obrazložitev, s katero se lahko upraviči pripis kršitve tej družbi.

30. Res je na splošno zaželeno, da Komisija strukturirano in podrobno navede argumente ter dejanske in pravne okoliščine, ki jih navedejo stranke v upravnem postopku, med drugim tiste, ki jih predložijo, da bi dokazale neobstoj odločilnega vplivanja matične družbe na hčerinsko družbo. Vendar menim, da Komisija v primeru, kot je ta v obravnavani zadevi, v katerem se pri pripisovanju odgovornosti za kršitev matični družbi ni oprla *izključno* na kapitalistično domnevo, ampak je izrecno upoštevala tudi druge upoštevne dejavnike, sme navedene argumente in okoliščine preučiti in oceniti celovito – tako kot je to storila v obravnavani zadevi – če obrazložitev akta zadevni osebi, to je matični družbi, omogoča, da se ustrezno seznani z razlogi za končno sprejeto odločbo, v obravnavanem primeru z odločbo, s katero ji je bila pripisana odgovornost za kršitev.

31. Poleg tega ugotavljam, da družbe iz skupine Alstom niso pojasnile, kako naj bi jim domnevno nepopolna obrazložitev sporne odločbe preprečila učinkovito obrambo njihovih pravic pred Splošnim sodiščem ali temu preprečila izvedbo nadzora. Nasprotno, podrobna analiza argumentov družbe Alstom, s katerimi je poskušala izpodbiti domnevo o odločilnem vplivanju, ki jo je Splošno sodišče izvedlo v točkah od 93 do 97 izpodbijane odločbe, potrjuje, da je družba Alstom lahko učinkovito branila svoje pravice pred Splošnim sodiščem in da je to lahko izvedlo nadzor nad sporno odločbo.[28]

32. Ob upoštevanju navedenega menim, da Splošno sodišče ni napačno presodilo obsega obveznosti obrazložitve Komisije, kot ga priznava sodna praksa, in ni napačno uporabilo prava s tem, da je menilo, da je sporna odločba dovolj obrazložena, kar zadeva pripis odgovornosti družbi Alstom za sodelovanje pri kršitvi od 7. decembra 1992 do 8. januarja 2004. Te ugotovitve ne morejo omajati drugi argumenti družb iz skupine Alstom.

33. Kar zadeva zgoraj navedeno sodbo Elf Aquitaine proti Komisiji, na katero se sklicujejo družbe iz skupine Alstom in s katero je Sodišče razveljavilo sodbo Splošnega sodišča zaradi neupoštevanja obveznosti obrazložitve Komisije, zadostuje navesti, da družbe iz skupine Alstom drugače od položaja, ki je bil podlaga za navedeno sodbo, v obravnavani zadevi niso bile soočene s prvo odločbo Komisije, v kateri je ta spremenila svoj običajni pristop in se oprla samo na domnevo odločilnega vplivanja matične družbe na hčerinsko družbo, da bi kršitev pripisala matični družbi. Zato se v obravnavani zadevi ne morejo opirati na rešitev iz navedene sodbe.

34. Očitek, da je Splošno sodišče s tem, da je v točki 95 izpodbijane sodbe navedlo, da so točke od 345 do 347 obrazložitve sporne odločbe povzetek argumentov družbe Alstom iz točk od 90 do 150 njenega odgovora na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, izkrivilo sporno odločbo, je po mojem mnenju brezpredmeten, v vsakem primeru pa neutemeljen. Brezpredmeten je zato, ker tudi če bi Splošno sodišče storilo tako napako, s tem nikakor ne bi bila ogrožena ugotovitev iz predhodnih točk, da je Komisija pravno zadostno obrazložila pripis odgovornosti za kršitev družbi Alstom. Neutemeljen pa je zato, ker je Komisija, kot sem že navedel, dejansko obravnavala vsebino argumentov, ki jih je družba Alstom navedla v postopku pred njo.[29]

28 — Sklep z dne 7. februarja 2012 v zadevi Total in Elf Aquitaine proti Komisiji (C-421/11 P, točka 57) in zgoraj navedeni sklep Total in Elf Aquitaine proti Komisiji z dne 13. septembra 2012 (točka 50).

29 — Glej opombi 26 in 27 zgoraj.

35. Kar zadeva argument, da se je Komisija oprla na dokaze, ki jih je predložila tretja oseba, ni nobenega pravila prava Unije, ki bi Komisiji – seveda ob spoštovanju pravice do obrambe – preprečevalo uporabo takih dokazov, če so upoštevni. Zdi se mi očitno, da je družba Areva, ker je od družbe Alstom kupila hčerinske družbe, ki so sodelovale pri omejevalnem sporazumu, lahko imela dostop do upoštevnih informacij o delovanju teh hčerinskih družb v času pred prodajo. Poleg tega družbe iz skupine Alstom niso pojasnile, katere dokaze izpodbijajo, še manj pa zatrjujejo izkrivljenje teh dokazov.

36. Iz vsega navedenega je razvidno, da je treba prvi del prvega tožbenega razloga po mojem mnenju zavrniti.

2. Drugi del prvega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom

37. Družbe iz skupine Alstom v drugem delu prvega pritožbenega razloga, ki se nanaša na točko 200 izpodbijane sodbe, očitajo Splošnemu sodišču, da je presodilo, da Komisiji upravičeno ni bilo treba obrazložiti tega, zakaj se družbama, ki na dan sprejetja odločbe nista sestavljali ekonomske enote, lahko naloži solidarna globa. Natančneje, Splošnemu sodišču očitajo, da v navedeni točki 200 ni sankcioniralo Komisije, ker ni posebej obrazložila dejstva, da je družbama Alstom in Areva T&D SA (zdaj družba Alstom Grid SAS) solidarno naložila plačilo globe, čeprav v času sprejetja sporne odločbe nista bili več eno podjetje.

38. V zvezi s tem menim, da je Splošno sodišče v obravnavani zadevi lahko, ne da bi napačno uporabilo pravo, opustilo sankcioniranje Komisije, ker ni posebej obrazložila odločbe o naložitvi solidarne globe družbama Alstom in Areva T&D SA za obdobje, v katerem sta bili eno podjetje.

39. Zgoraj v točkah 20 in 21 sem že ugotovil, da v skladu s sodno prakso člen 296 PDEU ne določa, da se mora Komisija opredeliti do vseh dejanskih in pravnih okoliščin, ki so bile obravnavane v upravnem postopku.[30] Na drugi strani je v skladu s sodno prakso lahko odločba Komisije, ki se umešča v ustaljeno prakso odločanja, obrazložena le s povzemanjem, kadar se znatno oddalji od predhodnih odločb, pa mora Komisija svoje razlogovanje razviti izrecno.[31]

40. V nasprotju s trditvami družb iz skupine Alstom se naložitev solidarne globe hčerinski družbi, ki je sodelovala pri kršitvi, in nekdanji matični družbi za obdobje kršitve, v katerem sta bili ti družbi eno podjetje v smislu prava konkurence, ne razlikuje od predhodne prakse Komisije in v sodni praksi ni bila izpodbita.[32]

30 — Glej zgoraj navedeno sodbo Volkswagen proti Komisiji, točka 127 in navedena sodna praksa.

31 — Glej zgoraj navedeno sodbo Elf Aquitaine proti Komisiji, točka 155.

32 — Splošno sodišče je v številnih zadevah potrdilo globo, ki je bila solidarno naložena matični družbi in njeni nekdanji hčerinski družbi, čeprav v času sprejetja odločbe nista več tvorili enotnega gospodarskega subjekta. Glej zlasti sodbe Splošnega sodišča z dne 15. junija 2005 v združenih zadevah Tokai Carbon in drugi proti Komisiji (T-71/03, T-74/03, T-87/03 in T-91/03, točke od 58 do 82, 387, od 391 do 393 in točka 3 izreka, kar zadeva solidarno odgovornost hčerinske družbe Intech EDM BV skupaj z njeno nekdanjo matično družbo Intech EDM AG); z dne 13. septembra 2010 v zadevi Trioplast Industrier proti Komisiji (T-40/06, ZOdl., str. II-4893, točke 2, 74, 173 in izrek, kar zadeva solidarno odgovornost hčerinske družbe Trioplast Witenheim skupaj z njenima zaporednima matičnima družbama FLS in Trioplast Industrier, v nadaljevanju: sodba Trioplast); z dne 24. marca 2011 v zadevi IBP in International Building Products France proti Komisiji (T-384/06, ZOdl., str. II-1177, točka 13 in izrek, kar zadeva solidarno odgovornost družbe IBP France skupaj z njenima nekdanjima matičnima družbama Delta in AFC); z dne 24. marca 2011 v zadevi IMI in drugi proti Komisiji (T-378/06, točki 4 in 14 ter izrek, kar zadeva solidarno odgovornost hčerinskih družb Aquatis in Simplex skupaj z njuno nekdanjo matično družbo IMI) in z dne 24. marca 2011 v zadevi Tomkins proti Komisiji (T-382/06, ZOdl., str. II-1157, točke 3, od 55 do 59 in točka 2 izreka, kar zadeva solidarno odgovornost družbe Pegler skupaj z njeno nekdanjo matično družbo Tomkins).

41. Navedena praksa temelji na preudarku, da če so družbe neko obdobje sestavljale eno podjetje v smislu prava konkurence, ki je kršilo pravila o konkurenci, jim lahko Komisija solidarno naloži plačilo globe zaradi kršitve v tem obdobju.[33] Brez poseganja v ugotovitve iz točke 155 in naslednjih analize četrtega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom ugotavljam, da to, da navedene družbe v času sprejetja odločbe Komisije niso bile več gospodarska enota, ni okoliščina, ki bi sama po sebi[34] preprečevala, da se jim naloži solidarna globa kot subjektom, ki jih je mogoče skupaj šteti za odgovorne za ravnanje podjetja, katerega del so bili[35].

42. V teh okoliščinah menim, da Komisije, ki je, kot je razvidno iz analize prvega dela prvega pritožbenega razloga, pravno zadostno obrazložila odločitev o pripisu odgovornosti za kršitev matični družbi, v obravnavani zadevi ni mogoče sankcionirati zato, ker ni posebej obrazložila solidarne naložitve plačila globe tej družbi skupaj z njeno hčerinsko družbo, ki je neposredno sodelovala pri omejevalnem sporazumu, četudi zadevni družbi v času sprejetja sporne odločbe nista bili več gospodarska enota.[36]

43. Iz navedenega po mojem mnenju sledi, da je treba zavrniti drugi del prvega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom in zato njihov celotni prvi pritožbeni razlog.

B – *Drugi pritožbeni razlog družb iz skupine Alstom: kršitev obveznosti obrazložitve Splošnega sodišča in člena 263 PDEU; ter prvi pritožbeni razlog družbe Areva: kršitev obveznosti obrazložitve Splošnega sodišča in kršitev pravice do obrambe*

44. Družbe iz skupine Alstom z drugim pritožbenim razlogom, ki ima štiri dele, trdijo, da je Splošno sodišče kršilo obveznost obrazložitve sodbe, ki izhaja iz členov 36 in 53 Statuta Sodišča Evropske unije ter člena 263 PDEU. Natančneje, s prvimi tremi deli drugega pritožbenega razloga družbe iz skupine Alstom trdijo, da je Splošno sodišče kršilo svojo obveznost obrazložitve in člen 263 PDEU s tem, da je večkrat razlogovanje Komisije nadomestilo s svojim razlogovanjem in tako *a posteriori* k izpodbijani odločbi dodalo razloge, ki jih v njej ni. Prvi in drugi del se nanašata na obrazložitev izpodbijane sodbe v zvezi s pripisom odgovornosti za kršitev družbama Alstom in T&D Holding SA (prej Areva T&D Holding SA) kot matičnima družbama. Tretji del se nanaša na razlogovanje Splošnega sodišča v točkah od 214 do 216 izpodbijane sodbe v zvezi s plačilom enakih delov solidarne globe. Ta del je tesno povezan z vprašanji, obravnavanimi pri četrtem pritožbenem razlogu družb iz skupine Alstom, in bo zato analiziran skupaj z njimi v točki 155 in naslednjih. Družbe iz skupine Alstom v četrtem delu drugega pritožbenega razloga izpodbijajo obrazložitev izpodbijane sodbe v delu, v katerem je Splošno sodišče presodilo, da se družbama, ki na dan sprejetja sporne odločbe nista tvorili gospodarske enote, lahko naloži solidarna globa.

45. Družba Areva s prvim pritožbenim razlogom trdi, da je Splošno sodišče kršilo obveznost obrazložitve in pravico do obrambe, in sicer pri analizi dejanskega odločilnega vplivanja na njeni nekdanji hčerinski družbi med 9. januarjem in 11. majem 2004.

33 — Glede razlogov v zvezi z učinkovitostjo izvršitve globe, ki upravičujejo naložitev solidarne globe v primerih, kot je obravnavani, napotujem na svoje sklepne predloge v zgoraj navedeni zadevi Komisija proti Siemens Österreich in drugim, točke 52, 82 in 84 *in fine*.

34 — Res je – kot bo podrobneje analizirano v točkah od 160 do 162 v nadaljevanju ter kot sem navedel v točki 83 in naslednjih v zgoraj navedenih sklepnih predlogih Komisija proti Siemens Österreich in drugim – da ta okoliščina vpliva na pristojnost Komisije, da naloži tako solidarno globo, ker če jo želi naložiti, mora zaradi pravne varnosti navesti delež, ki ga morajo solidarni dolžniki nositi v notranjih razmerjih.

35 — Glej zgoraj navedene sklepne predloge Komisija proti Siemens Österreich in drugim, točka 80.

36 — Zdi se, da so družbe iz skupine Alstom v repliki želele razširiti svojo argumentacijo v tem smislu, da Splošnemu sodišču očitajo, da ni sankcioniralo Komisije, ker ni obrazložila naložitve solidarne globe pravnima subjektoma, ki nista skupaj *nikoli* tvorila gospodarske enote, in sicer družbama Alstom in Areva. V zvezi s tem in ne da bi bilo treba obravnavati vprašanje dopustnosti takega očitka – ki ni bil naveden niti na prvi stopnji niti v pritožbi – ugotavljam, da Komisija v sporni odločbi družbama Areva in Alstom ni naložila solidarne globe, tako da ji ni mogoče očitati, da tega ni obrazložila. V vsakem primeru pa je vprašanje vzpostavitve „dejanske solidarnosti“ med družbama Areva in Alstom predmet četrtega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom ter je analizirano v nadaljevanju v točki 101 in naslednjih.

46. Menim, da je treba, ker pritožnice v okviru teh pritožbenih razlogov trdijo, da je Splošno sodišče kršilo svojo obveznost obrazložitve, najprej opozoriti na obseg te obveznosti, kot izhaja iz sodne prakse, s posebnim upoštevanjem omejitev Splošnega sodišča pri nadzoru nad zakonitostjo v zvezi z obsegom obrazložitve v izpodbijanem aktu.

1. Obseg obveznosti obrazložitve Splošnega sodišča in prepoved nadomestitve obrazložitve izpodbijanega akta

47. Obveznost, da mora Splošno sodišče sodbe obrazložiti, izhaja iz člena 36 v povezavi s členom 53, prvi odstavek, Statuta Sodišča.

48. V skladu z ustaljeno sodno prakso mora obrazložitev sodbe jasno in nedvoumno izražati sklepanje Splošnega sodišča, tako da se lahko zainteresirane stranke seznanijo z utemeljitvijo sprejete odločbe, Sodišče pa opravi sodni nadzor. [37]

49. Obveznost obrazložitve Splošnemu sodišču ne nalaga, da mora zagotoviti razlago, ki bi izčrpno in posamično sledila ugotovitvam, ki jih navajajo stranke v sporu. Obrazložitev je torej lahko implicitna, če zadevnim osebam omogoča, da se seznanijo z razlogi, zakaj Splošno sodišče ni sprejelo njihovih argumentov, Sodišču pa omogoča, da ima na voljo dovolj elementov za izvajanje nadzora. [38]

50. Dalje, v okviru ničnostne tožbe Sodišče in Splošno sodišče nikakor ne moreta nadomestiti obrazložitve avtorja izpodbijanega akta s svojo obrazložitvijo. [39] Tako sodišče Unije pravnega akta Unije, ki temelji na napačnih ali celo nezakonitih podlagah, ne more utemeljiti s popolnoma drugačnimi razlogi in ga tako ohraniti v veljavi. Zunaj področja uporabe neomejene pristojnosti (člen 261 PDEU) sodišče Unije namreč izpodbijanega akta ne sme spremeniti, temveč ga mora razglasiti za ničnega, če je ničnostna tožba utemeljena (člen 264, prvi odstavek, PDEU). [40]

51. Vendar kljub temu na eni strani nič ne preprečuje sodišču Unije, da intenzivno preuči razloge in argumente pritožnic zaradi preizkusa njihove utemeljenosti in jih podrobno obravnava. [41] Na drugi strani iz sodne prakse izhaja, da čeprav je lahko Splošno sodišče v okviru ničnostne tožbe napeljano na to, da razlaga obrazložitev izpodbijanega akta drugače kot avtor tega akta, in v nekaterih okoliščinah celo, da zavrne uradno obrazložitev tega avtorja, tega ne more storiti, če tega ne utemeljuje noben vsebinski dejavnik. [42]

52. Ob upoštevanju teh načel iz sodne prakse je torej treba po mojem mnenju presoditi, ali je Splošno sodišče nezakonito s svojo obrazložitvijo nadomestilo tisto iz sporne odločbe. Zato bo treba presoditi, ali se je Splošno sodišče v izpodbijani sodbi omejilo na proučitev – čeprav podrobno – razlogov in argumentov pritožnic pred njim zaradi preizkusa njihove utemeljenosti, ali pa je – nasprotno – odločbo utemeljilo s popolnoma drugačnimi razlogi in jo tako ohranilo v veljavi.

37 — Glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Ziegler proti Komisiji, točka 81 in navedena sodna praksa.

38 — *Ibidem*, točka 82 in navedena sodna praksa.

39 — Sodbe z dne 27. januarja 2000 v zadevi DIR International Film in drugi proti Komisiji (C-164/98 P, Recueil, str. I-447, točki 38 in 49); z dne 1. junija 2006 v združenih zadevah P&O European Ferries (Vizcaya) in Diputación Foral de Vizcaya proti Komisiji (C-442/03 P in C-471/03 P, ZOdl., str. I-4845, točki 60 in 67) in z dne 22. decembra 2008 v zadevi British Aggregates proti Komisiji (C-487/06 P, ZOdl., str. I-10515, točka 141). V tem se izraža kasacijski značaj ničnostne tožbe, ki temelji na načelu institucionalnega ravnovesja, ki je značilno za strukturo in delovanje Evropske unije. Spoštovanje institucionalnega ravnovesja od vsake institucije zahteva izvajanje njenih pristojnosti ob upoštevanju pristojnosti drugih. V zvezi s tem glej sklepne predloge generalne pravobranilke J. Kokott, predstavljene 6. septembra 2012 v zadevi Frucona Košice proti Komisiji (sodba z dne 24. januarja 2013, C-73/11 P, točka 92).

40 — Glej zgoraj navedene sklepne predloge Frucona Košice proti Komisiji, točka 93 in navedena sodna praksa.

41 — Glej v enakem smislu sodbo z dne 2. aprila 2009 v zadevi Bouygues in Bouygues Télécom proti Komisiji (C-431/07 P, ZOdl., str. I-2665, točka 68); zgoraj navedeno sodbo Alliance One International in Standard Commercial Tobacco proti Komisiji in Komisija proti Alliance One International in drugim (točka 121 in 122) ter zgoraj navedena sklepa Total Elf Aquitaine proti Komisiji (z dne 7. februarja 2012, točka 65, oziroma z dne 13. septembra 2012, točki 59 in 60).

42 — Zgoraj navedeni sodbi DIR International Film in drugi proti Komisiji (točka 42) in British Aggregates proti Komisiji (točka 142) ter moji sklepni predlogi v slednji zadevi, predstavljeni 17. julija 2008 (točka 107).

53. V zvezi s tem je treba dodati še, da čeprav je res – kot trdijo družbe iz skupine Alstom – da je evropski postopek v zvezi z nadzorom nad zakonitostjo aktov institucij „postopek v zvezi z aktom," tako da – kot je bilo že omenjeno – ni mogoče dodati novih in drugačnih razlogov k temu aktu, da bi se ga „rešilo," pa to ne posega v dejstvo, da mora biti sodišče Unije pri neomejenem nadzoru nad zakonitostjo zmožno polno odgovoriti na argumente tožečih strank pred njim. V ta namen je lahko to sodišče pozvano k še podrobnejši analizi argumentov ali dokazov, navedenih v upravnem postopku, kot je tista v izpodbijanem aktu.[43] Če je obrazložitev akta sama po sebi zadostna in brez napak, namreč nič ne preprečuje Splošnemu sodišču, da navede obrazložitev, ki v odgovor na argumente strank v sporu pred njim vsebuje analizo ali sklepanje v zvezi s argumenti ali dokazi, navedenimi pred Komisijo, ki je podrobnejša od tiste iz izpodbijanega akta.

2. Prvi del drugega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom

54. Družbe iz skupine Alstom s prvim delom drugega pritožbenega razloga, ki se nanaša na točke od 101 do 110 izpodbijane sodbe, Splošnemu sodišču očitajo, da je obrazložitev Komisije nadomestilo s svojo obrazložitvijo in da je uvedlo vsebinske razloge kot *a posteriori* podlago odločbe v zvezi s proučitvijo elementov, s katerimi se je poskušalo izpodbiti domnevo odločilnega vplivanja družbe Alstom na njene hčerinske družbe od 7. decembra 1992 do 8. januarja 2004. Natančneje, točke od 102 do 110 izpodbijane sodbe naj bi vsebovale analizo nekaterih argumentov družbe Alstom iz točk od 90 do 150 odgovora na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Splošno sodišče naj bi se opredelilo do teh elementov in jih presodilo, čeprav take presoje v sporni odločbi ni bilo in naj bi bila torej dodana k besedilu te odločbe.

55. V zvezi s tem sem, najprej, že v okviru analize prvega dela prvega pritožbenega razloga[44] družb iz skupine Alstom ugotovil, da Splošno sodišče ni storilo napake pri presoji, da je Komisija sporno odločbo zadostno obrazložila v zvezi s pripisom odgovornosti družbi Alstom za kršitev, storjeno od 7. decembra 1992 do 8. januarja 2004.

56. V tem kontekstu se z izpodbijano sodbo v sporno odločbo niso vnesli popolnoma drugačni razlogi od tistih, na katere se je Komisija oprla pri ugotovitvi odgovornosti družbe Alstom. Obrazložitev izpodbijane sodbe namreč sledi usmeritvi razlogov iz sporne odločbe. Res je, da je Splošno sodišče v odgovor na argumente družbe Alstom pred njim v točkah od 102 do 109 izpodbijane sodbe zelo natančno analiziralo več dokumentov, ki jih je družba Alstom predložila v upravnem postopku. Tako podrobne analize v sporni odločbi ni. Vendar to ne pomeni, da je Splošno sodišče nezakonito nadomestilo obrazložitev.

57. V skladu s tem, kar sem že prej navedel v točki 53, menim da ker je obrazložitev sporne odločbe, kar zadeva pripis odgovornosti družbi Alstom za kršitev v zadevnem obdobju, sama po sebi zadostna in brez napak, nič ne preprečuje Splošnemu sodišču, da v odgovor na argumente družbe Alstom pred njim izvede analizo trditev ali dokazov, navedenih pred Komisijo, ki je podrobnejša od tiste iz sporne odločbe. Nasprotno, menim da je tak pristop dokaz skrbnosti Splošnega sodišča pri analizi trditev družbe Alstom pred njim.

58. Iz navedenih preudarkov izhaja, da je treba zavrniti prvi del drugega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom.

43 — V zvezi s tem glej moje sklepne predloge, predstavljene 17. februarja 2011 v zgoraj navedeni zadevi Elf Aquitaine proti Komisiji (točka 54). Glej v enakem smislu zgoraj navedene sklepne predloge Frucona Košice proti Komisiji, točka 94.

44 — Glej točko 24 in naslednje teh sklepnih predlogov.

3. Prvi pritožbeni razlog družbe Areva in drugi del drugega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom

a) Argumenti strank

59. Družba Areva v okviru prvega pritožbenega razloga, ki se nanaša na točke od 144 do 152 izpodbijane sodbe, trdi da je Splošno sodišče kršilo obveznost obrazložitve in pravico do obrambe. Družba Areva trdi, da je Splošno sodišče v točki 150 izpodbijane sodbe obrazložitev Komisije nadomestilo s svojo obrazložitvijo, pri čemer je *a posteriori* k sporni odločbi dodalo nova razloga za zavrnitev trditev, da družbi Areva in Areva T&D Holding SA od 9. januarja 2004 do 11. maja 2004 nista imeli dovolj izkušenj v sektorju T&D, da bi lahko dejansko odločilno vplivali na ravnanje svojih hčerinskih družb. Družba Areva na eni strani izpodbija navedbo, da je imela možnost, da se seznani s sektorjem T&D v času med sklenitvijo pogodbe o prenosu deležev hčerinskih družb T&D družbe Alstom septembra 2003 in dejanskim prenosom teh hčerinskih družb 8. januarja 2004, na drugi strani pa navedbo, da ni izključeno, da je izbor novega vodje teh hčerinskih družb zunaj skupine družbi Areva omogočil, da pridobi znanje v sektorju T&D.

60. Komisija pa naj, prvič, teh dveh elementov ne bi navajala, zato naj bi z njima Splošno sodišče dodalo ali nadomestilo razloge, na katerih temelji sporna odločba. Drugič, iz trditev Splošnega sodišča naj ne bi bilo mogoče razbrati razlogov, iz katerih ni ugodilo trditvam družbe Areva, zato naj bi bila z izpodbijano sodbo kršena obveznost obrazložitve. Tretjič, Splošno sodišče naj bi kršilo pravico do obrambe družbe Areva. Na eni strani naj bi s tem, ko se je oprlo na elemente, ki so bili dejansko domneve, kapitalistično domnevo spremenilo v neizpodbojno in od nje zahtevalo *probatio diabolica* v okviru dokazovanja odsotnosti njenega dejanskega odločilnega vplivanja na njene nekdanje hčerinske družbe, s tem da je od nje zahtevalo negativen dokaz odsotnosti vpletanja v njihovo ravnanje. Na drugi strani naj Splošno sodišče ne bi dalo družbi Areva možnosti, da se opredeli glede zgoraj navedenih novih elementov, ki jih je dodalo k sporni odločbi.

61. Družba Areva v repliki navaja, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, ker Komisije ni sankcioniralo zaradi kršitve njene obveznosti obrazložitve v okviru analize dejanskega odločilnega vplivanja družbe Areva na njene nekdanje hčerinske družbe. Natančneje trdi, da je Komisija zamolčala nekatere njeni argumenti, do drugih argumentov pa se ni opredelila.

62. Družbe iz skupine Alstom, še posebej družba T&D Holding SA, v okviru drugega dela drugega pritožbenega razloga v bistvu uveljavljajo enak očitek kot družba Areva, ki se nanaša na to, da je Splošno sodišče kršilo svojo obveznost obrazložitve. Splošno sodišče naj se tako v zvezi s seznanjenostjo družbe T&D Holding SA s sektorjem T&D ne bi omejilo zgolj na odločanje o zadevah iz sporne odločbe, ampak naj bi dodalo nova elementa, in sicer tista, ki ju omenja družba Areva in sta navedena zgoraj v točki 59. O teh dveh elementih naj se ne bi razpravljalo v upravnem postopku, zato naj bi Splošno sodišče spremenilo in dopolnilo obrazložitev sporne odločbe z nezakonito nadomestitvijo obrazložitve.

63. Komisija ugovarja tem trditvam. Navaja zlasti, da je očitek družbe Areva v zvezi s kršitvijo obveznosti obrazložitve nedopusten, ker družba Areva dejansko ne izpodbija obrazložitve sodbe, ampak dokazno oceno Splošnega sodišča, kar v pritožbi ni dopustno.

b) Analiza

64. Najprej je treba ob upoštevanju meril iz zgoraj navedenih točk od 47 do 53 preizkusiti, ali je Splošno sodišče v izpodbijani sodbi nadomestilo obrazložitev, kot trdijo družba Areva in družbe iz skupine Alstom. Njihovi argumenti se nanašajo predvsem na dva elementa – navedena zgoraj v točki 59 – ki naj bi ju Splošno sodišče v točki 150 izpodbijane sodbe domnevno dodalo

k obrazložitvi sporne odločbe.[45] Menim, da je treba pri tem izhajati iz podrobne analize izpodbijane sodbe.

65. Splošno sodišče je v točkah od 144 do 152 izpodbijane sodbe zavrnilo tožbeni razlog družb Areva in T&D Holding, da je Komisija kršila pravila o pripisovanju odgovornosti za kršitve, ker jima je kot matičnima družbama, ki sta bili stoodstotni lastnici družb Areva T&D SA in Areva T&D AG, pripisala odgovornost za kršitev od 9. januarja do 11. maja 2004. Družbi Areva in T&D Holding sta trdili, da so bili dokazi, ki sta jih predložili v upravnem postopku, zadostni za ovrženje domneve o odgovornosti, ki izhaja iz tega, da imajo matične družbe v lasti ves kapital hčerinskih družb.

66. Splošno sodišče je pri zavrnitvi tega tožbenega razloga v izpodbijani sodbi najprej analiziralo sporno odločbo in opozorilo na upoštevna načela iz sodne prakse (točki 144 in 145). Dalje, menilo je, da morata družbi Areva in Areva T&D Holding ovreči zgoraj navedeno domnevo o odgovornosti (točka 146) in da je zato treba preizkusiti, ali so dejstva, ki so bila navedena v upravnem postopku in znova pred njim, zadostna, da bi ovrgla domnevo o odgovornosti (točka 147). Splošno sodišče je zato spomnilo na argumente družb Areva in T&D Holding v upravnem postopku, zlasti na argumente v zvezi z neizkušenostjo v sektorju T&D (točka 148), nato pa nazadnje v točki 149 sklenilo, da iz v točki 150 navedenih razlogov s temi dejstvi, ne glede na to, ali se obravnavajo posamično ali skupaj, ni mogoče dokazati, da sta hčerinski družbi svoje usmeritve za ravnanje na trgu dejansko določali neodvisno od družb Areva in Areva T&D Holding, in da Komisija s tem, da jih je zavrnila kot nezadostna, v sporni odločbi ni storila napake pri presoji.

67. Natančneje, Splošno sodišče je do tega sklepa prišlo tako, da se je v točki 150 izpodbijane sodbe na eni strani oprlo na ugotovitev, da argumenti družb Areva in T&D Holding, da nista imeli dovolj izkušenj, da bi lahko dejansko odločilno vplivali na ravnanje svojih hčerinskih družb, niso utemeljene, na drugi strani pa na preudarek, da na podlagi teh argumentov ni mogoče sklepati, da sta se obe matični družbi nujno odrekli takemu vplivanju. Te presoje stranke v utemeljitvah ne izpodbijajo.

68. V tem okviru in zlasti da bi okrepilo svojo argumentacijo, je Splošno sodišče navedlo prvi argument, na katerega se sklicujeta družbi Areva in T&D Holding, da ni mogoče izključiti, da sta lahko pridobili ali vsaj izboljšali poznavanje sektorja T&D pri pogajanjih o prenosu sektorja T&D od družbe Alstom. Menim sicer, da je ta dodatni preudarek, ki ga je Splošno sodišče opravilo na podlagi informacij iz spisa[46] in izključno zaradi odgovora na argumente družb Areva in T&D Holding pred njim, popolnoma razumen. Jasno je namreč, da skupina, kot je Areva, ne izvede tako velikega in pomembnega posla, ne da bi pridobila izjemno natančne informacije o zadevnem sektorju zaradi ocene tveganja takega posla.

69. Nato je Splošno sodišče navedlo drugi argument, na katerega se sklicujeta družbi Areva in T & D Holding, to je vprašanje – obravnavano že v točki 370 sporne odločbe – glede imenovanja novega člana upravnega odbora družbe Areva, poimenovanega tudi PDG družbe Areva T&D Holding, ter predsednika oddelka T&D in člana izvršnega odbora družbe Areva. Splošno sodišče je ob upoštevanju tega imenovanja, do katerega je – kot izhaja iz točke 370 sporne odločbe – prišlo deset dni po prenosu deleža družbe Areva, v skladu z navedeno točko obrazložitve sporne odločbe v točki 150 izpodbijane sodbe menilo, da „[d]aleč od tega, da bi kakor koli dokazal samostojnost [hčerinskih] družb […] znotraj skupine Areva, ta izbor zunanje osebe za novega vodjo potrjuje ravno nasprotno, da sta se družbi Areva in Areva T&D Holding na začetku zadevnega obdobja organizirali tako, da sta lahko dejansko nadzorovali hčerinski družbi, ki sta bili v njuni stoodstotni lasti in sta bili dejavni v sektorju T&D, in da sta lahko odločilno vplivali na njuno ravnanje na trgu“. Stavek, na katerega se sklicujeta

45 — V sporni odločbi je zavrnitev trditev družbe Areva (in Areva T&D Holding), s katerimi se je izpodbijala domneva odločilnega vplivanja na njene hčerinske družbe, obrazložena v točki 370 obrazložitve, ki napotuje na točko 364 obrazložitve glede povzetka teh trditev.

46 — Splošno sodišče se v točki 150 izpodbijane sodbe sklicuje na navedbe družb iz skupine Areva v tožbi v zadevi T-117/07, na njihov odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, priložen navedeni tožbi, in dokumente, ki so jih predložile v odgovor na zahtevo Komisije za posredovanje informacij z dne 20. septembra 2006.

družbi Areva in T&D Holding, da ni izključeno, da je navedeni „izbor zunanje osebe družbama Areva in Areva T&D Holding omogočil, da sta pridobili znanje, ki ga v zadevnem sektorju nista imeli," je zgolj vrinjen in namenjen okrepitvi zavrnitve argumenta v zvezi z neizkušenostjo v sektorju T&D. Tega stavka zato po mojem mnenju ni mogoče obravnavati kot bistvenega elementa, na katerega se opira obrazložitev izpodbijane sodbe.

70. Iz navedene analize izpodbijane sodbe izhaja, da je Splošno sodišče – v nasprotju z zatrjevanjem družbe Areva in družb iz skupine Alstom – pri tem, ko je v točkah od 144 do 152 izpodbijane sodbe obravnavalo elemente glede domnevne samostojnosti hčerinskih družb, uveljavljane pred njim, zgolj podrobno odgovorilo na argumente pred njim in torej izvedlo svoj nadzor nad zakonitostjo sporne odločbe, ne da bi obrazložitev Komisije v navedeni odločbi nadomestilo s svojo.[47] Menim, da je treba zato očitek v zvezi z nezakonito nadomestitvijo obrazložitve zavrniti.

71. Družba Areva uveljavlja kršitev obveznosti obrazložitve tudi zato, ker naj ji sklepanje Splošnega sodišča v zvezi z domnevnima novima elementoma, dodanima k sporni odločbi, ne bi omogočalo razbrati, zakaj ta elementa upravičujeta ugotovitev dejanskega odločilnega vplivanja.

72. V zvezi s tem in ne da bi se bilo treba opredeliti do vprašanja dopustnosti nekaterih argumentov družbe Areva, ki jo uveljavlja Komisija, menim, da zadostuje ugotovitev, da iz analize točk od 144 do 152 izpodbijane sodbe, ki sem jo pravkar opravil zgoraj v točkah od 65 do 69, izhaja da nobeden od obeh elementov, na katera se sklicuje družba Areva, ni nov element, ki bi ga Splošno sodišče vneslo v podlago sporne odločbe, ampak sta zgolj dopolnitev sklepanja v odgovor na argumente družbe Areva tako pred Komisijo kot pred Splošnim sodiščem, da ni mogla odločilno vplivati na svoji hčerinski družbi, ker ni imela izkušenj v sektorju T&D. Ti argumenti torej niso podlaga za ugotovitev obstoja dejanskega odločilnega vplivanja, kot trdi družba Areva.

73. Družba Areva uveljavlja tudi kršitev svoje pravice do obrambe. Prvič, kar zadeva očitek v zvezi s tem, da ni imela možnosti, da se opredeli do obeh zadevnih domnevno novih argumentov, je treba ugotoviti, da ker sta ti zgolj dopolnitev sklepanja iz izpodbijane sodbe v odgovor na argumente družbe Areva, ta ne more trditi, da bi ji moralo Splošno sodišče nujno dati možnost, da se do tega opredeli.

74. Drugič, v zvezi z očitkom družbe Areva, ki se nanaša na to, da je Splošno sodišče kršilo njeno pravico do obrambe, ker je od nje zahtevalo *probatio diabolica*, sem že ugotovil, da se ob upoštevanju narave domneve, ki prek logično-deduktivne operacije dopušča, da se iz dokazanega dejstva sklepa o neznanem dejstvu, zdi logično, da bo moral subjekt, zoper katerega je domneva uporabljena, praviloma predložiti negativen dokaz o dejstvu, ki je ugotovljeno samo na podlagi domneve. Zgolj okoliščina, da se zahteva tak dokaz, ne dopušča sklepa o neovrgljivi domnevi, zlasti kadar je, kot v tem primeru, ta dokaz treba iskati v sferi subjekta, zoper katerega je domneva uporabljena.[48] Iz tega sledi, da družba Areva ne more uveljavljati kršitve pravice do obrambe, ker naj bi Splošno sodišče od nje zahtevalo, naj dokaže odsotnost odločilnega vplivanja na svoje hčerinske družbe.

47 — Glej zgoraj navedena sklepa Total in Elf Aquitaine proti Komisiji (z dne 7. februarja 2012, točka 65, oziroma z dne 13. septembra 2012, točki 59 in 60).

48 — Glej zgoraj navedene sklepne predloge Elf Aquitaine proti Komisiji, točka 64. Sodišče je ta pristop potrdilo v točki 70 sodbe v isti zadevi. V zvezi s tem glej tudi sodbo Splošnega sodišča z dne 9. septembra 2011 v zadevi Alliance One International proti Komisiji (T-25/06, ZOdl., str. II-5741, točka 200).

75. Tretjič, kar zadeva očitek družbe Areva iz replike, ki je naveden zgoraj v točki 61, je treba opozoriti na to, da iz členov 42(2) in 118 Poslovnika [49] izhaja, da navajanje novih razlogov med postopkom ni dovoljeno, razen če ti izhajajo iz pravnih in dejanskih okoliščin, ki so se pojavile med postopkom. Treba pa je ugotoviti, da je družba Areva ta razlog navedla šele v repliki [50] in da ta ne temelji na okoliščinah, ki so se pojavile po vložitvi pritožbe [51]. Tak novi razlog, ki je prvič naveden v tem postopku, je po mojem mnenju očitno prepozen in torej nedopusten. [52]

76. Ob upoštevanju navedenega menim, da je treba zavrniti prvi pritožbeni razlog družbe Areva in drugi del drugega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom.

4. Četrti del drugega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom

77. Družbe iz skupine Alstom v četrtem delu drugega pritožbenega razloga uveljavljajo odsotnost obrazložitve izpodbijane sodbe, ker iz njene točke 206 ni mogoče razbrati zakaj je Komisija lahko brez obrazložitve sporne odločbe v zvezi s tem naložila globo subjektoma, ki v času sprejetja sporne odločbe nista več tvorila gospodarske enote, niti zakaj sodna praksa, ki so jo navedle, ni upoštevna.

78. V zvezi s tem sem že v okviru analize drugega dela prvega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom zgoraj v točkah od 40 do 42 navedel razloge, zaradi katerih menim, da se Komisije v obravnavani zadevi ne sme sankcionirati, ker ni posebej obrazložila solidarne naložitve plačila globe matični družbi skupaj z njeno hčerinsko družbo, ki je neposredno sodelovala pri omejevalnem sporazumu, čeprav v času sprejetja sporne odločbe nista več tvorili gospodarske enote.

79. Splošno sodišče pa je v točki 206 izpodbijane sodbe lepo pojasnilo, da Komisija lahko naloži solidarno globo družbam, ki ob sprejetju odločbe ne tvorijo več gospodarske enote, če se solidarnost pri plačilu globe nanaša le na obdobje kršitve, v katerem so tvorile gospodarsko enoto in torej eno podjetje v smislu konkurenčnega prava. Splošno sodišče je še pojasnilo, da iz sodne prakse – ne glede na to, ali se stranke sklicujejo na to sodno prakso – ne izhaja, da je mogoče solidarno plačilo globe naložiti le družbam, ki ob sprejetju odločbe, s katero je naložena globa, tvorijo gospodarsko enoto.

80. V teh okoliščinah Splošnemu sodišču ni mogoče očitati nobene kršitve njegove obveznosti obrazložitve, zato je treba po mojem mnenju tudi četrti del drugega pritožbenega razloga zavrniti.

81. Iz vsega navedenega po mojem mnenju izhaja, da je treba – razen kar zadeva tretji del drugega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom, ki bo, kot je bilo navedeno, analiziran v nadaljevanju – ta pritožbeni razlog in prvi pritožbeni razlog družbe Areva zavrniti.

49 — Ker sta bili pritožbi vloženi pred 1. novembrom 2012, ko je začel veljati nov Poslovnik Sodišča, je treba v skladu z načelom *tempus regit actum* njuno dopustnost presojati v skladu s Poslovnikom Sodišča z dne 19. junija 1991. V zvezi s tem glej sklep Splošnega sodišča z dne 7. septembra 2010 v zadevi Norilsk Nickel Harjavalta in Umicore proti Komisiji (T-532/08, ZOdl., str. II-3959, točka 70 in navedena sodna praksa) in opombo 90 sklepnih predlogov generalne pravobranilke J. Kokott v zgoraj navedeni zadevi Ziegler proti Komisiji. V novem Poslovniku Sodišča sta navedena člena postala člena 127(1) oziroma 190(1).

50 — V vlogi, s katero je bila vložena pritožba, ta pritožbeni razlog dejansko ni nikjer omenjen. Ugotoviti je treba tudi, da čeprav je družba Areva pred Splošnim sodiščem navedla tožbeni razlog, ki se je nanašal na kršitev obveznosti obrazložitve Komisije, pa se očitki, ki jih je ta družba navedla na prvi stopnji, nikakor ne nanašajo na vprašanje dejanskega odločilnega vplivanja družbe Areva na njene nekdanje hčerinske družbe.

51 — Glej sodbo z dne 17. junija 2010 v zadevi Lafarge proti Komisiji (C-413/08 P, ZOdl., str. I-5361, točka 43 in navedena sodna praksa). Zgoraj navedena sodba Elf Aquitaine proti Komisiji ter sodbi Splošnega sodišča z dne 16. junija 2011 v zadevi Air Liquide proti Komisiji (T-185/06, ZOdl., str. II-2809) in v zadevi Edison proti Komisiji (T-196/06, ZOdl., str. II-3149), na katere se sklicuje družba Areva, po mojem mnenju ni mogoče šteti za pravne okoliščine, ki so se pojavile med postopkom in na podlagi katerih bi bilo upravičeno navesti nov razlog v postopku. Na eni strani se namreč te sodbe nanašajo na pravna vprašanja, med drugim na obveznost obrazložitve Komisije, ki so bila predmet sodb sodišč Unije precej pred vložitvijo pritožbe. Na drugi strani je treba ugotoviti, da so družbe iz skupine Alstom lahko uveljavljale enakovreden razlog (glej analizo prvega pritožbenega razloga v predhodnih točkah od 14 do 43), preden so bile razglašene te sodbe.

52 — Glej sklep z dne 6. oktobra 2011 v združenih zadevah ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni in drugi proti Komisiji (od C-448/10 P do C-450/10 P, točka 68 in navedena sodna praksa).

C – Tretji pritožbeni razlog družb iz skupine Alstom: kršitev člena 101 PDEU, zlasti pravil o pripisu kršitve, ter načel pravice do pravičnega sojenja in domneve nedolžnosti

82. Družbe iz skupine Alstom v okviru tretjega pritožbenega razloga, ki je sestavljen iz dveh delov, uveljavljajo kršitev člena 101 PDEU in, natančneje, pravil o odgovornosti matične družbe za dejanja njene hčerinske družbe ter načel pravice do pravičnega sojenja in domneve nedolžnosti, ki sta določeni v členih 47 in 48 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in zagotovljeni v členu 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

1. Prvi del: naložitev *probatio diabolica* družbi Alstom

83. Družbe iz skupine Alstom v okviru prvega dela tega pritožbenega razloga, ki se nanaša na točke od 84 do 110 izpodbijane sodbe, ob poskusu izpodbijanja sodne prakse Sodišča s področja pripisa kršitev matični družbi, ki jih stori njena hčerinska družba, zlasti kapitalistične domneve, Splošnemu sodišču očitajo, da je navedeno domnevo uporabilo tako, da je postala neizpodbojna, s tem ko je od matične družbe zahtevalo *probatio diabolica* za njeno izpodbijanje. Tako sklepanje, kot je bilo tisto Splošnega sodišča v točki 110 izpodbijane sodbe o obstoju dejanskega odločilnega vplivanja zgolj na podlagi organizacijskih, gospodarskih in pravnih povezav med matično družbo in eno od njenih hčerinskih družb in ne na podlagi natančnih dejstev v zvezi s takim ali drugačnim dejanskih ravnanjem na zadevnem trgu, naj bi namreč presegalo razumnost in povzročilo neizpodbojnost kapitalistične domneve ter posledično zahtevalo *probatio diabolica*. Komisija naj se v skladu s sodno prakso Sodišča ne bi mogla opirati zgolj na značilne povezave znotraj določene skupine, ampak bi morala ugotoviti dejansko vpletanje matične družbe na zadevni trg. Odločilno vplivanje naj bi se dokazovalo za ta trg in zadevno ravnanje. V zvezi s tem bi bilo treba dokazati, da je bila strukturna povezanost izrecno uporabljena za vplivanje na ravnanje hčerinske družbe na trgu. Z navedeno uporabo kapitalistične domneve naj bi bilo resno poseženo v pravico do pravičnega sojenja in domnevo nedolžnosti.

84. Ta del tretjega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom po mojem mnenju temelji na napačnem razumevanju izpodbijane sodbe.

85. Iz točke 103 izpodbijane sodbe namreč izhaja, da je Splošno sodišče ugotovilo, da dokumenti, ki jih je predložila družba Alstom v upravnem postopku, dokazujejo, da je „vodstvo skupine Alstom – za vodenje je bila pristojna družba Alstom – sodelovalo pri določanju usmeritev za ravnanje ‚sektorja T&D' skupine Alstom in njenih različnih organizacijskih enot na trgu in da je trajno nadziralo, kako ta sektor in njegove različne organizacijske enote izvajajo te usmeritve".

86. Družbe iz skupine Alstom torej ne morejo trditi, da se je Splošno sodišče „zadovoljilo" zgolj z organizacijskimi, gospodarskimi in pravnimi povezavami in da ni upoštevalo dejanskega vpletanja matične družbe na zadevni trg ter na podlagi tega sklepalo o odločilnem vplivanju matične družbe na zadevne hčerinske družbe.

87. V zvezi s tem je treba še ugotoviti, da organizacijske, gospodarske in pravne povezave med matično družbo in njeno hčerinsko družbo v skladu z ustaljeno sodno prakso zasedajo osrednje mesto pri ugotavljanju samostojnosti slednje od prve in pri vprašanju, ali je matična družba predložila dovolj dokazov za izpodbitje kapitalistične domneve.[53]

53 — Glej sodbo z dne 10. septembra 2009 v zadevi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji (C-97/08 P, ZOdl., str. I-8237, točki 65 in 74); zgoraj navedeno sodbo Elf Aquitaine proti Komisiji (točki 58 in 153; v zadnjenavedeni točki, povzeti v opombi 19 teh sklepnih predlogov, je Sodišče izrecno odločilo, da morajo za ovrženje domneve „zadevne osebe predložiti dokaz, ki se nanaša na gospodarske, organizacijske in pravne povezave med zadevnimi družbami"); sodbi z dne 20. januarja 2011 v zadevi General Química in drugi proti Komisiji (C-90/09 P, ZOdl., str. I-1, točka 37) ter z dne 29. marca 2011 v združenih zadevah ArcelorMittal Luxembourg proti Komisiji in Komisija proti ArcelorMittal Luxembourg in drugim (C-201/09 P in C-216/09 P, ZOdl., str. I-2239, točka 96) in sklep z dne 13. decembra 2012 v zadevi Transcatab proti Komisiji (C-654/11 P, točka 31).

88. Čeprav je jasno, da se odločilno vplivanje nanaša na ravnanje hčerinske družbe na trgu, ki ga zadeva kršitev, pa nasprotno iz sodne prakse ne izhaja, da bi morala Komisija – kot trdijo družbe iz skupine Alstom – dokazati, da so bile strukturne povezave izrecno uporabljene za vplivanje na navedeno ravnanje, da bi se lahko ravnanje hčerinske družbe na podlagi kapitalistične domneve pripisalo matični družbi. Če bi se taka obveznost priznala, bi se s tem dejansko domnevi odvzel njen učinek. Matična družba je tista, ki mora dokazati, da je kljub organizacijskim, gospodarskim in pravnim povezavam med njo in njeno hčerinsko družbo slednja samostojno določala svoje ravnanje na trgu.

89. V zvezi z zatrjevanjem družb iz skupine Alstom, da je navedena domneva dejanskega odločilnega vplivanja v nasprotju z načeloma pravice do pravičnega sojenja in domneve nedolžnosti, naj samo spomnim, da je bilo v skladu z ustaljeno sodno prakso potrjeno, da je ta domneva namenjena prav vzpostavitvi ravnovesja med pomenom cilja omejevanja ravnanj, ki so v nasprotju s pravili konkurence, zlasti s členom 101 PDEU, in preprečevanja njihovega ponavljanja na eni strani in pomenom zahtev nekaterih splošnih načel prava Unije, kot je med drugim načelo domneve nedolžnosti, na drugi strani. Zlasti zato je izpodbojna.[54] Poleg tega zgolj to, da subjekt v nekem primeru ne predloži dokazov za ovrženje domneve dejanskega odločilnega vplivanja, ne pomeni, da te nikakor ni mogoče ovreči.[55]

90. Iz vsega navedenega po mojem mnenju izhaja, da je treba zavrniti prvi del tretjega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom.

2. Drugi del: napačna uporaba prava pri ugotavljanju dejanskega odločilnega vplivanja družbe Areva T&D Holding na družbi Areva T&D SA in Areva T&D AG od 9. januarja do 11. maja 2004

91. Družba T&D Holding z drugim delom tretjega pritožbenega razloga „na podlagi istih načel, kot so bila navedena pri prvem delu“, očita Splošnemu sodišču, da je napačno uporabilo pravo, ko je v točkah od 144 do 152 izpodbijane sodbe potrdilo sporno odločbo v delu, v katerem se v njej ugotavlja dejansko odločilno vplivanje družbe Areva T&D Holding na družbi Areva T&D SA in Areva T&D AG od 9. januarja do 11. maja 2004. Družba T&D Holding trdi, da se je Splošno sodišče pri utemeljevanju sklepa Komisije oprlo na elementa, ki ju je družba Areva navedla v okviru svojega prvega tožbenega razloga in ki sta navedena zgoraj v točki 59. Natančneje, sklepanje Splošnega sodišča na podlagi tega, da je družba Areva imenovala novega vodjo družbe Areva T&D Holding, ki je bil hkrati tudi član upravnih odborov družb Areva T&D SA in Areva T&D AG, to je da ni izključeno, da je ta izbor zunanje osebe družbi Areva omogočil, da je pridobila znanje v zadevnem sektorju, je hipotetično in brez pravne podlage. S takim sklepanjem je bilo zanemarjeno dejansko stanje, predstavljeno pred Splošnim sodiščem, saj naj ne bi bilo sporno, da ta novi vodja nikakor ni bil predhodno povezan s skupino Areva in, predvsem, da ni poznal zadevnega sektorja. Iz tega naj bi izhajalo, da je Splošno sodišče menilo, da mora družba Areva T&D predložiti negativen dokaz o odsotnosti vplivanja na ravnanje svojih hčerinskih družb, ki je enakovreden *probatio diabolica* in povzroči neizpodbojnost kapitalistične domneve.

92. S tem drugim delom tretjega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom pa se zgolj ponavljajo nekatere argumente družbe Areva v okviru njenega prvega pritožbenega razloga, ki je bil analiziran – in zavrnjen – zgoraj v točkah od 59 do 76.

93. Natančneje, v zvezi s argumenti glede *probatio diabolica* se sklicujem na preudarke iz zgoraj navedene točke 74.

54 — Glej zgoraj navedeno sodbo Elf Aquitaine proti Komisiji (točka 59) in sodbo z dne 8. maja 2013 v zadevi ENI proti Komisiji (C-508/11 P, točka 50).

55 — Glej zgoraj navedeno sodbo Elf Aquitaine proti Komisiji, točka 66, in zgoraj navedeni sklep Transcatab proti Komisiji, točka 32.

94. V zvezi z okoliščino, da se je Splošno sodišče v točki 150 izpodbijane sodbe sklicevalo na to, da bi lahko družba Areva pridobila znanje v sektorju T&D z zaposlitvijo novega vodje, sem že v točki 69 ugotovil, da gre za dodatno obrazložitev, namenjeno izključno zavrnitvi argumenta, da družba Areva T&D Holding zaradi nepoznavanja sektorja ni mogla dejansko odločilno vplivati na svoji hčerinski družbi od 9. januarja 2004, ki temelji na drugih elementih.

95. Iz tega sledi, da Splošno sodišče ni napačno uporabilo prava s tem, ko je v točkah od 144 do 152 izpodbijane sodbe potrdilo sporno odločbo v delu, v katerem se z njo ugotavlja dejansko odločilno vplivanje družbe Areva T&D Holding na družbi Areva T&D SA in Areva T&D AG od 9. januarja do 11. maja 2004, ter da je treba zavrniti drugi del tretjega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom in torej ta pritožbeni razlog v celoti.

D – *Četrti pritožbeni razlog in tretji del drugega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom ter drugi in tretji pritožbeni razlog družbe Areva: napačna uporaba in kršitev zakonodaje ter kršitve obveznosti obrazložitve v zvezi z uporabo pravil o solidarnosti za plačilo globe*

96. Četrtemu pritožbenemu razlogu in tretjemu delu drugega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom ter drugemu in tretjemu pritožbenemu razlogu družbe Areva, s katerimi se uveljavlja, da je Splošno sodišče večkrat napačno uporabilo pravo, kršilo zakonodajo in kršilo obveznost obrazložitve, je skupno to, da čeprav z različnih vidikov, zadevajo uporabo in razlago pravil o solidarnosti pri plačilu globe, naložene zaradi kršitve. Komisija je v okviru teh pritožbenih razlogov poleg tega uveljavljala ugovore nedopustnosti in predloge za nadomestitev razlogov, ki se večinoma prekrivajo. Ob upoštevanju navedenega menim, da je primerno te očitke in pritožbene razloge analizirati skupaj.

97. Očitke strank zoper izpodbijano sodbo je mogoče v bistvu razdeliti na dve skupini. V prvi skupini so očitki, s katerimi pritožnice očitajo Splošnemu sodišču, da je večkrat napačno uporabilo in kršilo pravo pri vzpostavitvi „dejanske solidarnosti“ med obema zaporednima matičnima družbama Areva in Alstom. Natančneje, trdijo, da je zaradi vzpostavitve te dejanske solidarnosti nastala kršitev načel pravne varnosti in individualizacije kazni. V drugi skupini so očitki, s katerimi pritožnice predlagajo sankcioniranje Splošnega sodišča, ker je večkrat napačno uporabilo pravo pri razlagi in uporabi pravil o solidarnosti, s čimer je kršilo zgoraj navedena načela, člen 7 ES[56] in obveznost obrazložitve.

1. Izpodbijana sodba

98. Splošno sodišče je tožbene razloge in očitke, ki se nanašajo na kršitev načela pravne varnosti, zavrnilo v točkah od 209 do 218 izpodbijane sodbe, tožbene razloge in očitke, ki se nanašajo na kršitev načela individualizacije kazni, v točkah od 219 do 222 izpodbijane sodbe, ter tožbene razloge in očitke, ki se nanašajo na nezakonit prenos pristojnosti v nasprotju s členom 7 ES, v točkah od 232 do 237 izpodbijane sodbe. Splošno sodišče je tako lahko sklenilo, da Komisija ni kršila pravil o solidarnosti za plačilo glob. Nato je Splošno sodišče v okviru spremembe globe na podlagi svoje neomejene pristojnosti v točkah od 318 do 323 izpodbijane sodbe potrdilo porazdelitev solidarnosti, ki jo je uporabila Komisija.[57]

56 — Zdaj člen 13 DEU.

57 — Glej tudi točko 3, druga alinea, izreka izpodbijane sodbe.

99. Natančneje, v točkah od 213 do 216 izpodbijane sodbe je Splošno sodišče zavrnilo tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev načela pravne varnosti, razložen kot ugovor nedopustnosti, naravnan proti pravilom o solidarnosti za plačilo glob, ker naj bi bila ta pravila vir negotovosti glede plačila globe, določitve dolžnika, ki ima obveznost plačila, in pravnega položaja solidarnih dolžnikov. V ta namen je Splošno sodišče najprej ugotovilo, da ima odločba, s katero Komisija več družbam nalaga solidarno plačilo globe, nujno vse učinke, ki jih pravo določa za plačilo glob na področju konkurence, in to tako za razmerja med upnikom in solidarnimi dolžniki kot za medsebojna razmerja solidarnih dolžnikov.

100. Nato je Splošno sodišče menilo, da odločba, s katero je Komisija zaradi kršitve nekega podjetja naložila solidarno plačilo globe več družbam, če ne določa drugače, tem družbam nalaga enako odgovornost za to ravnanje. Iz tega po mnenju Splošnega sodišča sledi, da družbe, ki jim je bilo naloženo solidarno plačilo globe in imajo, če odločba o naložitvi globe ne določa nasprotno, enako odgovornost za kršitev, morajo načeloma plačati enake dele globe, ki jim je bila naložena zaradi te kršitve (v nadaljevanju: odgovornost po enakih delih). Zato lahko družba, od katere je Komisija izterjala celotni znesek globe, po mnenju Splošnega sodišča na podlagi odločbe Komisije zahteva regres od drugih solidarnih dolžnikov, od vsakega svoj delež. Splošno sodišče je na podlagi tega pravila o odgovornosti po enakih delih sklenilo, da čeprav odločba, s katero je bila več družbam naložena globa, ki jo je treba plačati solidarno, ne omogoča vnaprejšnje določitve, katera od teh družb je dejansko zavezana za plačilo globe Komisiji, pa kljub temu ne preprečuje tega, da se vsaka od teh družb nedvoumno seznani z deležem globe, ki ga mora plačati, in lahko od drugih solidarnih dolžnikov zahteva regres za plačane zneske, ki presegajo njen delež.

2. Vzpostavitev dejanske solidarnosti med družbama Areva in Alstom

a) Argumenti strank

i) Argumenti družbe Areva in družb iz skupine Alstom

101. Družba Areva v okviru drugega in – delno – tretjega pritožbenega razloga trdi, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo pri uporabi pravil o solidarnosti za plačilo glob, ker ni sankcioniralo Komisije zaradi vzpostavitve dejanske solidarnosti med družbama Areva in Alstom, ki nista nikoli skupaj tvorili gospodarske enote, in ker je samo v okviru neomejene pristojnosti naložilo globe, zaradi česar je nastala taka solidarnost. Posledica te napačne uporabe prava naj bi bila kršitev načel pravne varnosti in individualizacije kazni.

102. Družbe iz skupine Alstom z drugim delom četrtega pritožbenega razloga prav tako trdijo, da je Splošno sodišče kršilo načeli pravne varnosti in individualizacije kazni, ker ni zavrnilo take uporabe solidarnosti, kot jo je izvedla Komisija, zaradi česar je nastala dejanska solidarnost med družbama Alstom in Areva, ki med seboj nikoli nista tvorili gospodarske enote. Ta dejanska solidarnost naj bi, na eni strani, izhajala iz tega, da je znesek 25 500 000 EUR (ki ga je Splošno sodišče znižalo na 20.400.000 EUR), solidarno naložen družbi Areva in njenima nekdanjima hčerinskima družbama, del zneska 53 550 000 EUR (ki ga je Splošno sodišče znižalo na 48 195 000 EUR), naloženega družbama Alstom in Areva T&D SA, in na drugi strani iz tega, da vsota najvišjih zneskov, ki jih morajo plačati zaporedne matične družbe, presega znesek, ki ga mora plačati hčerinska družba. V teh okoliščinah naj bi ne glede na to, kako bi bilo treba razlagati sporno odločbo, plačilo globe s strani ene od skupin neposredno vplivalo na dolg družb iz druge skupine, čeprav ti skupini nikoli nista tvorili iste gospodarske enote.

103. Kot pa je Splošno sodišče razsodilo v zadevi Trioplast,[58] naj bi bila naložitev – čeprav zgolj „dejanske“ – solidarnosti med družbami, ki niso nikoli pripadale istemu podjetju, v nasprotju tako z načelom individualizacije kazni, ker se v takem primeru podjetje kaznuje zaradi dejstev, ki se mu posamično ne očitajo, kot načelom pravne varnosti, ker se matične družbe ne morejo nedvoumno seznaniti z natančnim zneskom globe, ki jo mora vsaka od njih plačati glede na obdobje, za katero se s svojo hčerinsko družbo šteje za solidarno odgovorno za kršitev. Poleg tega s pravilom o odgovornosti po enakih delih, ki ga zagovarja Splošno sodišče,[59] tudi če bi obstajalo – kar pritožnice izpodbijajo – ni mogoče pojasniti rešitve, ki jo je Splošno sodišče sprejelo v izpodbijani sodbi. Čeprav se namreč globa med dolžnike porazdeli po enakih delih, je dejansko izterjani znesek od ene od matičnih družb vedno odvisen od zneska, izterjanega od drugih družb.

104. Nazadnje, pritožnice nasprotujejo ugovoru nedopustnosti Komisije. Družba Areva trdi, da ni dodala nobenega novega elementa k očitkom, na katere se je sklicevala pred Splošnim sodiščem, in da je, *quod non*, navedla samo nove argumente (in ne novih razlogov) za utemeljitev tožbenega razloga, ki se nanaša na kršitev pravil o solidarnosti in je bil naveden na prvi stopnji. Tudi če so se med tožbo pred Splošnim sodiščem in pritožbo pred Sodiščem pojavile nove tako dejanske kot pravne okoliščine,[60] ki same po sebi zadostujejo za utemeljitev, da ti argumenti niso bili navedeni v postopku. Družbe iz skupine Alstom trdijo, da čeprav izraz „dejanska solidarnost“ ni bil uporabljen na prvi stopnji, naj bi tako solidarnost v svojih pisanjih večkrat omenila družba Alstom in o njem naj bi se razpravljalo pred Splošnim sodiščem. Sklicujejo se na prvi in drugi tožbeni razlog, navedena pred Splošnim sodiščem, na vloge Komisije in na ustne navedbe zastopnikov družbe Alstom na obravnavi. Argumenti v zvezi z dejansko solidarnostjo naj torej ne bi bile nov razlog, ampak samo podkrepitev tožbenega razloga, ki je že bil uveljavljen pred Splošnim sodiščem.

ii) Argumenti Komisije

105. Komisija trdi, da sta drugi pritožbeni razlog družbe Areva in drugi del četrtega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom nedopustna kot nova razloga, s katerima se spreminja predmet spora pred Splošnim sodiščem. Iz točk od 192 do 195 izpodbijane sodbe in vlog družb Areva in Alstom pred Splošnim sodiščem naj bi namreč izhajalo, da so se njuni argumenti nanašali na drugačna vprašanja, v katerih se ni omenjala nikakršna dejanska solidarnost med matičnima družbama Alstom in Areva. Argumenti pred Splošnim sodiščem naj bi se nanašali zgolj na *de iure* in ne *de facto* solidarnost med družbo Areva T&D SA in njenima zaporednima matičnima družbama, kar zadeva družbo Areva, ter solidarnost med družbo Areva T&D SA in njeno predhodno matično družbo Alstom, kar zadeva družbe iz skupine Alstom.

106. Vsebinsko Komisija trdi, da je razlog za to, da je bila solidarna globa naložena družbi Areva T&D SA in drugim družbam iz skupine Areva, tej družbi pa je bila pripisana tudi solidarna odgovornost skupaj z družbo Alstom, preprosto dejstvo, da gre za hčerinsko družbo, ki je sodelovala pri kršitvi pod nadzorom dveh zaporednih matičnih družb. Prenos te hčerinske družbe naj bi vodil v položaj dvojne solidarnosti, saj naj bi bila ta solidarno odgovorna z vsako od njenih matičnih družb. Vendar naj iz tega ne bi sledilo, da je bila družbama Areva in Alstom pripisana solidarna odgovornost. Sicer pa pristopa, pri katerem se za matično družbo določi enak izhodiščni znesek kot za hčerinsko družbo, ki je neposredno sodelovala pri omejevalnem sporazumu, ne da bi bil ta izhodiščni znesek v primeru časovnega sosledja več matičnih družb porazdeljen, ni mogoče šteti za neustreznega.[61]

58 — Navedena v opombi 32.

59 — Točka 215 izpodbijane sodbe.

60 — Družba Areva konkretno kot novo dejansko okoliščino navaja prenos družbe Areva T&D SA na skupino Alstom leta 2010 (glej točko 6 teh sklepnih predlogov) in kot novo pravno okoliščino sodbo Splošnega sodišča v zadevi Trioplast.

61 — Komisija se sklicuje na zgoraj navedeno sodbo Trioplast, točka 74.

107. Komisija meni, da iz tega sledi, da se v položaju, kot je obravnavani, v katerem je bila družbi Areva T&D SA pripisana solidarna odgovornost skupaj z njenima zaporednima matičnima družbama, vsaki od teh dveh družb lahko naloži celoten izhodiščni znesek, enak izhodiščnemu znesku hčerinske družbe, ki se je nato pomnožil s posamičnim trajanjem kršitve vsakega od naslovnikov in obteževalno okoliščino, ki se nanaša na vlogo vodje pri kršitvi. Rezultat so trije različni zneski globe za zadevne družbe. Čeprav obstaja več mogočih metod za opredelitev solidarne odgovornosti, se je Komisija pri izvrševanju svoje diskrecijske pravice odločila, da zahteva samo en izhodiščni znesek solidarno od vseh treh družb z uporabo najugodnejše predvidene metode za zadevne matične družbe.

108. Dalje, Komisija kljub mnenju, da bi bilo treba potrditi sklep Splošnega sodišča, da ni bilo kršitve načel pravne varnosti in individualizacije kazni, predlaga Sodišču, naj nadomesti razloge Splošnega sodišča iz točk od 213 do 215 izpodbijane sodbe za tak sklep. Meni namreč, da v nasprotju z razsodbo Splošnega sodišča ni pristojna za odločitev o tem, kakšen je prispevek k plačilu globe v medsebojnih razmerjih med posameznimi solidarnimi dolžniki. Čeprav struktura solidarnosti, sprejeta v obravnavani zadevi, pomeni prekrivanje zneskov, ki jih morata plačati družbi Areva in Alstom, to ne pomeni, da sta ti družbi neposredno in *stricto sensu* solidarno odgovorni druga z drugo. Kar pravno šteje, je namreč solidarna odgovornost vsake matične družbe skupaj s preneseno hčerinsko družbo. Pomnožitev solidarnostnih povezav hčerinske družbe v primeru prodaje te v obdobju kršitve ne spremeni pravne narave posamičnih razmerij med to hčerinsko družbo in vsako od njenih matičnih družb. V takem položaju „dejanske“ solidarne odgovornosti med zaporednimi matičnimi družbami določene hčerinske družbe se uporabljajo enaki preudarki, ki v skladu s sodno prakso utemeljujejo običajno solidarnost med matično družbo in hčerinsko družbo.

b) Analiza

i) Dopustnost

109. V uvodu je treba analizirati ugovor nedopustnosti, ki ga Komisija uveljavlja zoper očitke v zvezi z vzpostavitvijo dejanske solidarnosti med družbama Areva in Alstom. Komisija v bistvu trdi, da teh očitkov ni mogoče uveljavljati šele v pritožbi in da so torej novi razlogi, s katerimi se spreminja predmet spora pred Splošnim sodiščem, zato so nedopustni.

110. V zvezi s tem je treba najprej opozoriti na to, da je v skladu s členom 58, prvi odstavek, Statuta Sodišča pritožba na Sodišče omejena na pravna vprašanja in da se lahko med drugim vloži zaradi kršitve zakonodaje Unije s strani Splošnega sodišča.

111. Poleg tega člen 113(2) Poslovnika Sodišča[62] določa, da pritožba ne more spreminjati predmeta postopka pred Splošnim sodiščem.

112. V skladu z ustaljeno sodno prakso je Sodišče načeloma pristojno samo za presojo pravne rešitve v zvezi z razlogi, ki so se obravnavali pri sodišču na prvi stopnji.[63] Stranka se torej pred Sodiščem načeloma ne more prvič sklicevati na razlog, ki ga ni navedla pred Splošnim sodiščem, ker bi to pomenilo, da lahko Sodišče preizkusi zakonitost utemeljitve Splošnega sodišča z vidika pritožbenih razlogov, ki jih to ni obravnavalo.[64]

62 — Zdaj člen 170 novega Poslovnika Sodišča, glej opombo 50.

63 — Glej zlasti sodbo z dne 11. decembra 2008 v zadevi Komisija proti Département du Loiret (C-295/07 P, ZOdl., str. I-9363, točka 95 in navedena sodna praksa) in zgoraj navedeni sodbi Elf Aquitaine (točka 35 in navedena sodna praksa) ter Schindler Holding in drugi proti Komisiji (točka 55 in navedena sodna praksa).

64 — Glej točko 20 mojih sklepnih predlogov, predstavljenih 30. aprila 2009 v zadevi Prym in Prym Consumer proti Komisiji (sodba z dne 3. septembra 2009, C-534/07 P, ZOdl., str. I-7415) in navedeno sodna praksa.

113. Vendar nov argument, ki je zgolj nadgradnja ali podkrepitev argumentov pred Splošnim sodiščem, ni nov razlog, temveč jo je treba obravnavati kot dopustno razširitev tožbenega razloga, ki je bil v postopku že naveden.[65] Tak argument je torej dopusten.[66]

114. V obravnavani zadevi moram najprej ugotoviti, da niti družba Areva niti družbe iz skupine Alstom pred Splošnim sodiščem niso izrecno uveljavljale očitka, da se z vzpostavitvijo dejanske solidarnosti med družbama Areva in Alstom kršita načeli pravne varnosti in individualizacije kazni, kot ga uveljavljajo v pritožbi. V tožbah na prvi stopnji so uveljavljale tožbene razloge, ki se nanašajo na kršitev pravil o solidarnosti, vendar izključno v zvezi z vzpostavitvijo solidarnosti *de iure* med matičnima družbama (Areva oziroma Alstom) in hčerinsko družbo (Areva T& D SA) in ne v zvezi z vzpostavitvijo *dejanske* solidarnosti med navedenima matičnima družbama. Zato menim, da je – čeprav se trudijo dokazati, da ti očitki niso novi elementi – jasno, da je vendarle tako.

115. Temeljno vprašanje je torej presoja, ali bi bilo treba te nove očitke opredeliti kot nov razlog, s katerim se spreminja predmet spora, kot trdi Komisija, ali pa pomenijo nadgradnjo ali podkrepitev že navedenih tožbenih razlogov pred Splošnim sodiščem, kot trdijo družba Areva in družbe iz skupine Alstom.

116. Imel sem že priložnost ugotoviti, da je razlikovanje med (dopustnim) novim argumentom in (nedopustnim) novim razlogom občutljivo vprašanje, v zvezi s katerim pristopi sodne prakse niso vedno usklajeni.[67] Podobno sem ugotovil tudi, da bi bilo mogoče očitek, ki temelji na drugi pravni podlagi kot razlog, naveden pred Splošnim sodiščem, šteti za nov razlog, ki bi ga bilo treba razglasiti za nedopustnega, medtem ko lahko očitek, naveden samo v utemeljitev razloga, navedenega pred Splošnim sodiščem, odvisno od primera pomeni dopusten argument.[68]

117. V obravnavani zadevi je treba – kar zadeva najprej družbo Alstom – ugotoviti, da je pred Splošnim sodiščem uveljavljala drugi tožbeni razlog, ki se je tako kot v pritožbi nanašal na kršitev veljavnih pravil o solidarnosti, s katero je bila povzročena kršitev načel pravne varnosti in individualizacije kazni. Res pa je, da družba Alstom pred Splošnim sodiščem v okviru navedenega tožbenega razloga ni izrecno merila na vzpostavitev dejanske solidarnosti med zaporednima matičnima družbama, ampak je predlagala sankcioniranje naložitve solidarnostne povezave med njo in družbo Areva T&D SA, ki ob sprejetju odločbe nista več tvorili gospodarske enote. Kljub temu je treba ugotoviti, da je družba Alstom v okviru očitka, ki se je nanašal na kršitev načela individualizacije kazni, *izrecno* izpodbijala okoliščino, da je znesek 25 500 000 EUR globe, naložene družbi Areva in njenima nekdanjima hčerinskima družbama, sestavni del zneska 53 550 000 EUR globe, naložene solidarno družbama Alstom in Areva T&D SA, z argumentom, da je bila s tako solidarno porazdelitvijo dolga med dolžniki povzročena kršitev načela individualizacije kazni.[69] Prav to vprašanje je nato izpostavila pred Splošnim sodiščem, kot izhaja iz argumentov družbe Alstom, ki jih Komisija ne izpodbija.

65 — Glej točko 28 sklepnih predlogov generalne pravobranilke J. Kokott v zgoraj navedeni zadevi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, in točko 39 sodbe v isti zadevi. Glej tudi sodbi z dne 4. oktobra 2007 v zadevi Naipes Heraclio Fournier proti UUNT (C-311/05 P, točka 59) in z dne 12. novembra 2009 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji (C-564/08 P, točka 24).

66 — Glej zgoraj navedeni sodbi Akzo Nobel proti Komisiji, točka 39, in SGL Carbon proti Komisiji, točka 24. Glej tudi sodbi z dne 24. septembra 2002 v združenih zadevah Falck in Acciaierie di Bolzano proti Komisiji (C-74/00 P in C-75/00 P, Recueil, str. I-7869, točka 178) ter z dne 18. januarja 2007 v zadevi PKK in KNK proti Svetu (C-229/05 P, ZOdl., str. I-439, točke od 64 do 66) in zgoraj navedeno Komisija proti Département du Loiret (točka 99).

67 — Glej zgoraj navedene sklepne predloge Prym in Prym Consumer proti Komisiji (točka 26), v katerih sem menil, da je napačno vsako novo trditev, ki jo pritožnice navedejo v utemeljitev pritožbenega razloga, šteti za nedopustno sklicevanje na nove razloge in navedeno trditev zavreči kot nedopustno (glej navedeno sodno prakso).

68 — Glej zgoraj navedene sklepne predloge Prym in Prym Consumer proti Komisiji (točka 27) in sodbo z dne 25. oktobra 2007 v zadevi Komninou in drugi proti Komisiji (C-167/06 P, točka 24).

69 — Glej točke od 80 do 85 tožbe družbe Alstom na prvi stopnji, zlasti točko 83.

118. Prav iz te povezanosti solidarne globe, naložene družbi Areva in njenima nekdanjima hčerinskima družbama, z globo, ki je bila solidarno naložena družbama Alstom in Areva T&D SA, izhaja dejanska solidarnost med družbama Areva in Alstom, ki se izpodbija v pritožbi. Poleg tega je družba Alstom v okviru očitka iz istega tožbenega razloga na prvi stopnji, ki se je nanašal na kršitev načela pravne varnosti, izrecno uveljavljala negotovost v zvezi z izvršitvijo sankcije, ki jo je povzročila uporaba pravil o solidarnosti s strani Komisije.[70]

119. Treba je torej ugotoviti, da čeprav družba Alstom pred Splošnim sodiščem ni tako kot v pritožbi izrecno navedla očitka, da je bila z vzpostavitvijo dejanske solidarnosti, s tem poimenovanjem[71], med družbama Alstom in Areva povzročena kršitev načel individualizacije kazni in pravne varnosti, pa je v okviru tožbenega razloga, ki je temeljil na popolnoma enakih pravnih podlagah kot pritožbeni razlog, kljub temu izrecno navedla, da je stališče, iz katerega ta solidarnost izhaja, to je povezanost obeh solidarnih glob med hčerinsko družbo in zaporednima matičnima družbama, povzročilo tako kršitev.

120. V teh okoliščinah menim, da ni mogoče sklepati, da se z očitki družbe Alstom v pritožbi spreminja predmet spora tako, da bi jih bilo treba razglasiti za nedopustne. Ti očitki so namreč nadgradnja tistih, navedenih pred Splošnim sodiščem. Zato bi jih bilo treba, kar zadeva družbo Alstom, po mojem mnenju obravnavati kot dopustne.

121. Kar zadeva družbo Areva, pa je položaj nekoliko drugačen. Na prvi stopnji je namreč tako kot družba Alstom uveljavljala (četrti) tožbeni razlog, ki se je nanašal na kršitev pravil o solidarnosti in s katerim je izrecno merila samo na solidarno naložitev glob družbam Areva T&D SA in Alstom in ne na vzpostavitev dejanske solidarnosti med zaporednima matičnima družbama. V okviru navedenega tožbenega razloga je družba Areva trdila, da je napačna uporaba pravil o solidarnosti povzročila kršitev načela pravne varnosti,[72] vendar v tem okviru ni uveljavljala očitka, ki se nanaša na kršitev načela individualizacije kazni. Poleg tega v nasprotju z družbo Alstom iz njenih pisanj ne izhaja, da bi družba Areva pred Splošnim sodiščem v okviru tega tožbenega razloga *izrecno* izpodbijala okoliščino, da je njena globa sestavni del globe, ki je bila solidarno naložena družbama Alstom in Areva T&D SA. Pri družbi Areva je torej povezava med tožbenim razlogom na prvi stopnji in novim očitkom v pritožbi šibkejša kot pri družbi Alstom.

122. Vendar je v obravnavani zadevi družba Areva, prvič, na prvi stopnji uveljavljala tožbeni razlog, ki je vsaj delno temeljil na enaki pravni podlagi kot tisti, ki ga uveljavlja v pritožbi, to je razlog, ki se nanaša na kršitev načela pravne varnosti pri uporabi pravil o solidarnosti. Drugič, v okviru argumentov, ki so se nanašali na kršitev pravil o solidarnosti,[73] je navajala vprašanja v zvezi z ugotovljeno povezavo med njo in družbo Alstom zaradi dvojne naložitve solidarne globe njej in družbi Areva T&D SA na eni strani ter družb Alstom in Areva T&D SA na drugi strani. Tretjič, kot izhaja iz zgoraj navedene točke 101, je družba Areva drugače kot družba Alstom izrecno predlagala, naj se sankcionira uporaba pravil o solidarnosti s strani Splošnega sodišča, ker je zaradi nje nastala „dejanska“ solidarnost. V zvezi s tem pa iz sodne prakse izhaja, da ima pritožnik pravico, da vloži pritožbo, v kateri se pred Sodiščem sklicuje na razloge, ki izhajajo iz izpodbijane sodbe in s katerimi izpodbija njeno utemeljenost.[74] Četrtič, ugotoviti je treba še, da je na eni strani – kot je bilo

70 — *Ibidem*, točka 77.

71 — Zdi se, da so stranke dobile navdih v izrazu „dejanska solidarnost“, kot je bil uporabljen v okviru sodbe Trioplast, na katero se večkrat sklicujejo.

72 — Zlasti v petem delu navedenega četrtega tožbenega razloga.

73 — Zlasti v tretjem, četrtem in šestem delu svojega četrtega tožbenega razloga.

74 — Glej zgoraj navedene sklepne predloge Komisija proti Siemens Österreich in drugim (točki 139 in 140) ter sodbo z dne 29. novembra 2007 v zadevi Stadtwerke Schwäbisch Hall in drugi proti Komisiji (C-176/06, točka 17).

ugotovljeno zgoraj v točkah 117 in 118 – vprašanje povezanosti obeh solidarnih glob pred Splošnim sodiščem poudarila družba Alstom, tako da to vprašanje ni bilo popolnoma neznano v sporu pred njim, na drugi strani pa, da je Splošno sodišče obe zadevi združilo in izdalo eno sodbo, ki obravnava vse tožbene razloge, ki so jih stranke navedle pred njim.[75]

123. V teh okoliščinah menim, da je mogoče skleniti, da se z očitkom, ki se nanaša na to, da je bilo z vzpostavitvijo dejanske solidarnosti med družbama Areva in Alstom kršeno načelo pravne varnosti, ne spreminja predmet spora, kot je bil opredeljen pred Splošnim sodiščem. Nasprotno pa menim, da bi bilo treba skleniti, da je očitek, ki se nanaša na kršitev načela individualizacije kazni, ker se niti družba Areva niti njeni nekdanji hčerinski družbi (zdaj hčerinski družbi družbe Alstom in sopritožnice z družbo Alstom v zadevi C-253/11 P) nanj na prvi stopnji pred Splošnim sodiščem niso sklicevale, zanje nedopusten.

ii) Vsebina

124. Tako družba Areva kot družbe iz skupine Alstom v bistvu Splošnemu sodišču očitajo, da je kršilo načelo pravne varnosti in individualizacije kazni s tem, ko je potrdilo uporabo pravil o solidarnosti, kot jo je izvedla Komisija ter s katero je bila vzpostavljena dejanska solidarnost med družbama Areva in Alstom, ki nikoli nista tvorili gospodarske enote.

125. V zvezi s tem je treba najprej opozoriti na to, da je načelo pravne varnosti splošno načelo prava Unije, ki med drugim določa, da mora biti vsak akt institucij jasen in natančen in da mora zadevim osebam omogočiti, da se natančno seznanijo z obsegom obveznosti, ki jim jih nalaga, ter da se lahko nedvoumno seznanijo s svojimi pravicami in obveznostmi ter ukrepajo v skladu z njimi.[76] To načelo je še posebej strogo predpisano, če gre za akt, ki ima lahko finančne posledice, zato da se zadevni osebi omogoči, da se z gotovostjo seznani z obsegom obveznosti, ki ji jih določa.[77]

126. Treba je tudi spomniti, da načelo individualizacije kazni, ki je posledica načela osebne odgovornosti, ki velja v vseh upravnih postopkih, ki lahko vodijo v sankcije v skladu s pravom konkurence,[78] določa, da se oseba kaznuje samo zaradi dejstev, ki se ji posamično očitajo. Na podlagi tega načela se torej za kršitev kaznuje samo kršitelj,[79] zato kazni ni mogoče naložiti nikomur drugemu razen storilcu[80].

75 — Čeprav sta bili obe zadevi združeni, sta različni glede na oba predmeta, ki se nujno ne ujemata. Vendar iz sodne prakse izhaja, da kadar je Splošno sodišče združilo dve zadevi in izdalo enotno sodbo, v kateri je preizkusilo vse razloge, ki so jih vložile stranke v postopku pred njim, je dopustno na pritožbeni stopnji priznati določeno povezanost razlogov in trditev, ki so jih navedle različne stranke pred Splošnim sodiščem. Glej v tem smislu sodbi z dne 11. julija 2013 v zadevi Team Relocations in drugi proti Komisiji (C-444/11 P, točka 34) ter z dne 24. marca 2011 v zadevi ISD Polska in drugi proti Komisiji (C-369/09 P, ZOdl., str. I-2011, točka 85 in navedena sodna praksa).

76 — Glej v tem smislu sodbo z dne 29. marca 2011 v zadevi ThyssenKrupp Nirosta proti Komisiji (C-352/09 P, ZOdl., str. I-2359, točka 81) in zgoraj navedeno sodbo ArcelorMittal Luxembourg proti Komisiji in Komisija proti ArcelorMittal Luxembourg in drugim (točka 68).

77 — Glej sklepne predloge generalnega pravobranilca Y. Bota, predstavljene 11. septembra 2007 v zadevi Komisija proti Salzgitter (sodba z dne 22. aprila 2008, C-408/04 P, ZOdl., str. I-2767, točka 298 in navedena sodna praksa).

78 — Za podrobnejše preudarke o načelu osebne odgovornosti in individualizacije kazni napotujem na zgoraj navedene sklepne predloge Komisija proti Siemens Österreich in drugim, točka 74 in naslednje.

79 — Glej točko 63 sklepnih predlogov generalnega pravobranilca D. Ruiz-Jaraboja, predstavljene 11. februarja 2003 v združenih zadevah Aalborg Portland in drugi proti Komisiji (sodba z dne 7. januarja 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123).

80 — Glej sklepne predloge generalnega pravobranilca Y. Bota, predstavljene 26. oktobra 2010 v zgoraj navedenih zadevah ArcelorMittal Luxembourg proti Komisiji ter Komisija proti ArcelorMittal Luxembourg in drugim, točka 181.

– Vzpostavitev dejanske solidarnosti

127. V obravnavani zadevi sta Komisija in – po spremembi globe – Splošno sodišče naložila družbi Alstom globo v višini 53 550 000 EUR (Splošno sodišče jo je znižalo na 48 195 000 EUR), za plačilo celotnega zneska navedene globe pa je bila odgovorna družba Areva T&D SA. Za znesek, naložen družbi Areva T&D SA, so družba Areva in njeni drugi nekdanji hčerinski družbi solidarno odgovorne skupaj z družbo Areva T&D SA do višine 25 500 000 EUR (Splošno sodišče ga je po spremembi znižalo na 20 400 000 EUR). Prenesena hčerinska družba Areva T&D SA je torej solidarno odgovorna za plačilo svoje globe skupaj s svojo nekdanjo matično družbo in novo matično družbo.

128. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da ni sporno, da družbi Areva in Alstom nikoli nista tvorili gospodarske enote in torej enega podjetja v smislu prava konkurence. V obravnavani zadevi je bila hčerinska družba – to je družba Areva T&D SA – tista, ki je tvorila gospodarsko enoto zaporedoma z družbo Alstom od 7. decembra 1992 do 8. januarja 2004 ter družbo Areva in njenima nekdanjima hčerinskima družbama od 9. januarja do 11. maja 2004. Zato sta Komisija in nato Splošno sodišče *de iure* solidarno obsodila izključno hčerinsko družbo skupaj z njenima zaporednima matičnima družbama. Niti Komisija niti Splošno sodišče nista vzpostavila *de iure* solidarnosti med matičnima družbama.

129. V skladu z namenom solidarnosti [81] pa ima Komisija popolno svobodo pri izterjavi globe od ene ali od druge zadevne pravne osebe glede na njihovo zmožnost plačila. Tako sme pri taki obliki solidarnosti, kot je navedena zgoraj v točki 127, zahtevati plačilo celotne globe ali njenega dela od hčerinske družbe ali od ene ali od druge matične družbe, ki sta jo zaporedoma nadzorovali, dokler ni plačana celotna globa.

130. Jasno pa je, da pri taki obliki solidarnosti izterjava globe od ene od matičnih družb nujno vpliva na izterjavo od druge. Če torej Komisija pridobi od družbe Alstom plačilo celotne globe, bo hčerinska družba (Areva T&D SA, zdaj Alstom Grid SAS) popolnoma prosta obveznosti plačila svoje globe Komisiji, posledično pa bodo tudi družba Areva in njene druge nekdanje hčerinske družbe, ki so solidarni dolžniki skupaj z družbo Areva T&D SA, proste plačila Komisiji. Nasprotno pa, če Komisija izterja od družbe Areva plačilo njene globe, bosta hčerinska družba in njen solidarni dolžnik družba Alstom prosta do višine zneska, ki ga je Komisiji plačala družba Areva.

131. Na tako dejansko solidarnost se sklicujeta družbi Alstom in Areva.

– Kršitev načel individualizacije kazni in pravne varnosti

132. Ali taka oblika solidarnostnih razmerij med pravnimi osebami, obsojenimi za kršitev pravil o konkurenci, ki povzroči nastanek dejanske solidarnosti med matičnima družbama, ki nikoli nista tvorili gospodarske enote, pomeni kršitev načel pravne varnosti in individualizacije kazni?

133. V obravnavani zadevi bi na eni strani uporaba pravil o solidarnosti s strani Komisije in potrjena s strani Splošnega sodišča povzročila kršitev načela individualizacije kazni, kot je bilo opozorjeno zgoraj v točki 126, če bi pravna oseba, od katere bi Komisija izterjala globo, pri taki obliki solidarnosti, kot je bila navedena, morala plačati globo za kršitve, za katere ni odgovorno podjetje, ki mora odgovarjati za kršitev, in – še posebej v obravnavani zadevi – za kršitve, storjene v obdobju, v katerem zadevna pravna oseba ni bila več (ali še ni bila) del gospodarske enote, odgovorne za tako ravnanje.

81 — Glej v zvezi s tem točko 52 zgoraj navedenih sklepnih predlogov Komisija proti Siemens Österreich in drugim.

134. Na drugi strani bi prišlo do kršitve načela pravne varnosti, če bi bila posledica take oblike solidarnosti, kot je bila izbrana v sporni odločbi in potrjena z izpodbijano sodbo to, da se zadevne osebe – to je pravne osebe, sankcionirane za kršitev, za katero je odgovorna gospodarska enota, ki so ji pripadale – ne bi mogle natančno in nedvoumno seznaniti z obsegom obveznosti, ki jim jih nalagajo akti institucij, to je sporna odločba in izpodbijana sodba v delu, v katerem se z njo potrjuje oblika solidarnosti.

135. Kot sem že ugotovil zgoraj v točki 128, v obravnavani zadevi družbi Areva in Alstom nista nikoli tvorili gospodarske enote in torej skupnega podjetja v smislu prava konkurence. Nasprotno, z družbo Areva T&D SA sta zaporedoma tvorili ločena gospodarska subjekta, ki sta posamično odgovorna za omejevalni sporazum v različnih obdobjih in pod različnimi pogoji.

136. Poleg tega je treba ugotoviti, da je v obravnavani zadevi odgovornost obeh matičnih družb v celoti izvedena iz odgovornosti hčerinske družbe, tako da ker se je Komisija v okviru svoje diskrecijske pravice [82] odločila, da matični družbi solidarno naloži plačilo globe skupaj s hčerinsko družbo, odgovornost matične družbe ne more preseči odgovornosti hčerinske družbe [83]. V teh okoliščinah pomenijo zneski, ki jih je Komisija naložila matičnima družbama, maksimalne zneske, v višini katerih je bila določena solidarna odgovornost zaporednih matičnih družb s hčerinsko družbo. [84]

137. Res pa je – kot Splošno sodišče ugotavlja v točki 220 izpodbijane sodbe za družbo Alstom – da je bila v sporni odločbi ugotovljena osebna odgovornost matičnih družb pri storitvi kršitve.

138. Vendar v primeru, kot je obravnavani, v katerem obe matični družbi nista nikoli skupaj tvorili gospodarske enote, Komisija pa se je odločila, da sta odgovorni skupaj s hčerinsko družbo, načelo individualizacije kazni zahteva, da globa, ki je naložena vsaki od njiju, ne preseže deleža njene solidarne odgovornosti. Ta delež ustreza deležu zneska, naloženega vsaki od matičnih družb, glede na skupni znesek, v višini katerega je hčerinska družba solidarno odgovorna skupaj z zaporednima matičnima družbama. [85]

139. V obravnavani zadevi je oblika solidarnosti, ki jo je izbrala Komisija in jo je potrdilo Splošno sodišče, v tem smislu problematična. Brez ustrezanja zneska globe, naložene hčerinski družbi Areva T&D SA, in zneskov glob, skupaj z njo solidarno naloženih zaporednima matičnima družbama, ni mogoče ugotoviti, katera globa ustreza osebni odgovornosti katerega od ločenih gospodarskih subjektov, navedenih v točki 135. Iz tega položaja nasprotno izhaja, na eni strani, da prvi od teh gospodarskih subjektov (to je tisti, ki ga predstavljata družbi Alstom in Areva T&D SA) odgovarja za celotno globo, čeprav ni storil kršitve v celotnem obdobju, za katero se globa nalaga (to je od 7. decembra 1992 do 11. maja 2004), in na drugi strani, da odgovornost drugega (to je tistega, ki ga predstavljajo družbi Areva T&D SA in Areva ter druge nekdanje hčerinske družbe te) bistveno presega delež zneska globe, določenega za celotno kršitev v zadevnem obdobju. Menim, da tak položaj ni združljiv z načelom individualizacije kazni.

140. Poleg tega bi bilo treba ugotoviti tudi kršitev načela pravne varnosti, ker matični družbi ne moreta nedvoumno ugotoviti natančnega zneska globe, ki ga morata plačati v zvezi z obdobjem, za katero sta solidarno odgovorni za kršitev skupaj s svojo hčerinsko družbo.

82 — Glej v zvezi s tem sodbo z dne 24. septembra 2009 v združenih zadevah Erste Group Bank in drugi proti Komisiji (C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P in C-137/07 P, ZOdl., str. I-8681, točke od 81 do 84) in zgoraj navedene sklepne predloge Komisija proti Siemens Österreich in drugim (točka 81).

83 — Glej v zvezi s tem sodbo z dne 22. januarja 2013 v zadevi Komisija proti Tomkins (C-286/11 P, točka 43), ki je bila potrjena z zgoraj navedeno sodbo Tomkins proti Komisiji (zlasti točka 38).

84 — Glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Trioplast, točka 168.

85 — *Ibidem*, točka 169.

141. Menim, da težave dejansko izvirajo iz tega, da je Komisija v sporni odločbi skupino Areva in skupino Alstom obravnavala kot enoten subjekt od začetka izračuna globe.[86] V zvezi s tem – in ne da bi se bilo treba posebej opredeliti do tega – ugotavljam, da to, kar je navedla Komisija, da je Splošno sodišče v zadevi Trioplast menilo, da pristopa, pri katerem se za matično družbo določi enak izhodiščni znesek kot za hčerinsko družbo, ki je neposredno sodelovala pri omejevalnem sporazumu, ne da bi bil ta izhodiščni znesek v primeru sosledja več matičnih družb porazdeljen, ni mogoče šteti za neustreznega, pomembno. Na eni strani namreč ni metodologija za izračun glob tista, na katero se meri z obravnavano pritožbo, ampak uporaba pravil o solidarnosti. Na drugi strani je ta argument brezpredmeten, ker tudi če navedena metodologija ne bi bila napačna, to ne bi izpodbilo dejstva, da je bilo s tako obliko solidarnosti, ki jo je izbrala Komisija in Splošno sodišče pa jo je potrdilo, kršeno načelo individualizacije kazni in pravne varnosti.

142. Ugotoviti je treba tudi, da negotovosti ne odpravlja pravilo o odgovornosti po enakih delih, ki ga je Splošno sodišče določilo v točki 215 izpodbijane sodbe in je navedeno zgoraj v točki 100.

143. Na eni strani namreč, kot sem navedel v točkah 88 in 89 zgoraj navedenih sklepnih predlogov Komisija proti Siemens Österreich in drugim ter bom pojasnil v točki 155 in naslednjih, ni dokazano, da tako pravilo obstaja v pravu Unije o konkurenci.

144. Na drugi strani pa tako pravilo v nobenem primeru, tudi če bi obstajalo, ne bi moglo odpraviti negotovosti, ki izhaja iz oblike solidarnosti, sprejete v obravnavani zadevi. Menim, da njegova uporaba v obravnavani zadevi pomeni tveganje, da bi bil skupni znesek globe, za katero je pravna oseba dejansko odgovorna, odvisen od diskrecijske odločitve Komisije v zvezi z dolžnikom, od katerega namerava izterjati globo. Ta znesek bi se namreč lahko razlikoval glede na to, ali bi se Komisija odločila, da globo izterja od enega[87] ali drugega[88] dolžnika, kar se mi zdi nedopustno na splošno in še posebej takrat, kadar solidarni dolžniki niso nikoli tvorili gospodarske enote.

145. Kar zadeva predlog za nadomestitev obrazložitve Komisije, kolikor se z njim poskuša izpodbijati njeno pristojnost za določanje notranjih razmerij med solidarnimi dolžniki globe, menim, da ga je treba zavrniti iz razlogov, navedenih v točkah od 160 do 163, 169 in 173 v nadaljevanju ter podrobneje v okviru analize prvega in tretjega pritožbenega razloga Komisije v zgoraj navedeni zadevi Komisija proti Siemens Österreich in drugim, vsebovane v točkah od 42 do 91 mojih sklepnih predlogov k navedeni zadevi. Menim, da Komisija v preostalem delu bolj kot dejanski predlog za nadomestitev obrazložitve poskuša navajati argumente za izpodbijanje očitkov, ki so jih pritožnice navedle v pritožbi. Ob upoštevanju že navedenih preudarkov pa bi bilo treba te argumente zavrniti.

86 — Glej točko 486 obrazložitve sporne odločbe.

87 — Tako je na podlagi pravila o odgovornosti po enakih delih moje razumevanje položaja tako: če bi se Komisija odločila, da izterja celotno globo (po sodbi Splošnega sodišča) v višini 48 195 000 EUR od družbe Alstom, bi ta lahko dosegla plačilo polovice tega zneska od družbe Areva T&D SA z regresnim zahtevkom. Družba Alstom bi torej dejansko plačala skupaj polovico globe, to je 24 097 500 EUR. Družba Areva T&D SA bi plačala preostalo polovico. Vendar so v zvezi s tem zneskom družba Areva in drugi njeni nekdanji hčerinski družbi solidarne dolžnice družbe Areva T&D SA do višine 20 400 000 EUR, tako da bi družba Areva T&D SA lahko od svojih drugih treh solidarnih dolžnikov zahtevala njihov delež od tega zneska (ki ustreza znesku 5 100 000 EUR za vsako), družba Areva T&D SA pa bi ostala sama odgovorna za plačilo razlike v višini 3 697 500 EUR med globo, ki si jo deli z družbo Alstom, in globo, v zvezi s katero so solidarni dolžniki družba Areva in druge nekdanje hčerinske družbe. V tem primeru bi dejanska globa, ki bi jo morala plačati družba Alstom, znašala 24 097 500 EUR, družba Areva T&D SA pa bi morala plačati 8 797 500 EUR (to je preostalih 3 697 500 EUR + 5 100 000 EUR), družba Areva in njeni drugi nekdanji hčerinski družbi pa vsaka po 5 100 000 EUR.

88 — Če bi se Komisija, nasprotno, odločila najprej izterjati globo od družbe Areva v višini, v kateri je solidarno odgovorna skupaj z družbo Areva T&D SA in drugima nekdanjima hčerinskima družbama, je moje razumevanje položaja tako: družba Areva bi morala plačati globo v višini 20 400 000 EUR, nato pa bi lahko od svojih solidarnih dolžnikov dosegla plačilo njihovega deleža (to je 5 100 000 EUR od vsakega), morda z regresno tožbo. Komisiji bi morala plačati preostali del globe, to je 27 795 000 EUR. Nato bi si družbi Alstom in Areva T&D SA navedeni znesek delili po enakih delih, poleg tega pa še morebitnih 5 100 000 EUR, ki bi jih družbi Areva plačala družba Areva T&D SA. V tem primeru bi dejanska globa za družbo Alstom znašala 13 897 500 EUR (to je polovica od 27 795 000 EUR) ali morda 16 447 500 EUR (če bi si delila znesek 5 100 000 EUR družbe Areva T&D), globa za družbo Areva T&D SA bi znašala 18 997 500 EUR (to je 13 897 500 + 200 9;5 100 000 EUR) ali morda 16 447 500 EUR, globa za družbo Areva in njeni drugi nekdanji hčerinski družbi pa bi znašala 5 100 000 EUR za vsako.

146. Na podlagi vsega navedenega menim, da bi bilo treba sprejeti očitke, ki se nanašajo na napačno uporabo prava pri uporabi pravil o solidarnosti, zaradi katere sta bili kršeni načeli pravne varnosti in individualizacije kazni v zvezi z vzpostavitvijo dejanske solidarnosti med družbama Areva in Alstom, s tem da je očitek, ki se nanaša na kršitev načela individualizacije kazni, kot je bilo navedeno zgoraj v točki 123, nedopusten za družbo Areva.

3. Napačna uporaba pravil o solidarnosti, zaradi katere je nastala kršitev načel pravne varnosti in individualizacije kazni ter člena 7 ES in kršitev obveznosti obrazložitve

a) Argumenti strank

i) Argumenti družbe Areva in družb iz skupine Alstom

147. Pritožnice v okviru tretjega pritožbenega razloga družbe Areva, prvega dela četrtega pritožbenega razloga, zadnjega očitka drugega dela četrtega pritožbenega razloga in tretjega dela drugega pritožbenega razloga družb iz skupine Alstom uveljavljajo napake pri razlagi in uporabi pojma solidarnosti za plačilo globe, zaradi katerih naj bi Splošno sodišče kršilo načelo pravne varnosti, individualizacije kazni in člen 7 ES ter obveznost obrazložitve.

148. Prvič, tako družba Areva kot družbe iz skupine Alstom izpodbijajo pravilo o odgovornosti po enakih delih iz točke 215 izpodbijane sodbe.[89] To pravilo naj bi bilo na eni strani novo in brez pravne podlage, saj Splošno sodišče te ni moglo najti v sodbi Aristrain proti Komisiji[90], na katero se sklicuje, ker ta naj ne bi bila upoštevna. Na drugi strani družba Alstom meni, da je to pravilo tudi pravno napačno, ker mehanizem solidarnosti ureja samo razmerje med upnikom in solidarnimi dolžniki, ne pa tudi notranjih razmerij med solidarnimi dolžniki.[91] Zato naj bi Splošno sodišče s tem, ko se je oprlo na pravilo o odgovornosti po enakih delih, čeprav je tako pravilo v nasprotju s pojmom solidarnosti v pravu Unije, napačno uporabilo pravo, ko je sklenilo, da lahko vsaka od sankcioniranih družb na podlagi sporne odločbe sklepa o deležu, ki ga mora nositi v razmerju do drugih solidarnih dolžnikov.[92] Poleg tega naj bi Splošno sodišče zato, ker naj sporna odločba zadevnim družbam ne bi omogočala, da se nedvoumno seznanijo s porazdelitvijo globe, s sodbo kršilo načeli pravne varnosti in individualizacije kazni.

149. Drugič, družba Alstom trdi tudi, da je Splošno sodišče s tem, ko se je oprlo na pravilo o odgovornosti po enakih delih, napačno uporabilo pravo z ugotovitvijo, da Komisija na nacionalno sodišče ali na arbitražo ni prenesla pristojnosti za ugotavljanje njihovih deležev pri plačilu globe.[93] Komisija bi morala ob upoštevanju dejanskega stanja v zadevi in značilnosti podjetja določiti delež vsakega solidarnega dolžnika. Če Komisija – kot v obravnavani zadevi – tega ne določi, s tem implicitno to pristojnost v nasprotju s členom 7 ES prenese na druge, to je nacionalno sodišče ali arbitražo, čeprav ti organi nimajo teh pristojnosti.

89 — Glej točko 100 teh sklepnih predlogov.

90 — Sodba z dne 2. oktobra 2003 (C-196/99 P, Recueil, str. I-11005).

91 — Družba Areva je nasprotno navedla, da se strinja s stališčem Splošnega sodišča iz točke 214 izpodbijane sodbe, da solidarnost ne ureja samo razmerij med upniki in dolžniki, ampak tudi tista med solidarnimi dolžniki.

92 — Točka 226 izpodbijane sodbe.

93 — *Ibidem.*

150. Tretjič, pritožnice trdijo, da je Splošno sodišče s tem, ko je na podlagi tega pravila napačno obrazložilo zavrnitev argumentov v zvezi s kršitvijo načela pravne varnosti in nezakonitim prenosom pristojnosti Komisije,[94] spremenilo vsebino sporne odločbe v nasprotju z voljo Komisije in s tem kršilo svojo obveznost obrazložitve z nadomestitvijo presoje Komisije s svojo. V sporni odločbi namreč tako pravilo nikjer ni omenjeno. Nasprotno, Komisija naj bi pred Splošnim sodiščem navajala nasprotno razlago sporne odločbe.

151. Poleg tega družbe iz skupine Alstom zavračajo ugovor zoper dopustnost pritožbenega razloga, ki se nanaša na nezakonit prenos pristojnosti Komisije. To naj ne bi bil nov pritožbeni razlog, ker naj bi družba Alstom ta argument navedla pred Splošnim sodiščem. V vsakem primeru pa naj bi bil ta pritožbeni razlog neločljivo povezan s tistim, ki se nanaša na kršitev načela individualizacije kazni. Izpodbijajo tudi nadomestitev razlogov, ki jo predlaga Komisija ob predlogu za razveljavitev izpodbijane sodbe.

ii) Argumenti Komisije

152. Komisija se kljub mnenju, da je treba očitke družbe Areva in družb iz skupine Alstom zavrniti, strinja z nekaterimi njihovimi navedbami in v zvezi s tem Sodišču predlaga nadomestitev razlogov. Komisija se natančneje strinja s stališčem, da zgoraj navedena sodba Aristrain proti Komisiji ni upoštevna za obravnavano zadevo. Drugače pa Komisija meni, da je argument družbe Alstom, ki se nanaša na domnevno nezakonit prenos pristojnosti Komisije za izrekanje kazni, nedopustna, ker gre za nov argument, ki ga družba Alstom ni navajala pred Splošnim sodiščem.

153. Vsebinsko Komisija trdi, da argumenti pritožnic temeljijo na napačnem izhodišču, da je Komisija nezakonito prenesla svoje pristojnosti, ker v sporni odločbi ni odločila o notranjih razmerjih med solidarnimi dolžniki in še posebej o deležu njihove solidarne odgovornosti. Ti argumenti naj bi bili predvsem neskladni. Če sta namreč družbi Areva in Alstom menili, da je Komisija izključno pristojna za urejanje notranjih razmerij med solidarnimi dolžniki, ni razumljivo, zakaj sta sami pogodbeno uredili to vprašanje. Poleg tega naj bi se družba Areva in družbe iz skupine Alstom v pritožbah strinjale, da o vprašanju deležev lahko odločajo nacionalna sodišča ali arbitri, kar naj bi izključevalo kakršen koli nezakonit prenos domnevne izključne pristojnosti Komisije. Kakor koli, v nasprotju z razumevanjem Splošnega sodišča v izpodbijani sodbi[95] naj Komisija ne bi imela nobene pristojnosti za določanje deležev solidarnih dolžnikov, zato ni moglo biti nezakonitega prenosa te pristojnosti, na podlagi molka v odločbi, s katero se nalaga solidarna globa, pa tudi ni mogoče sklepati, da so solidarni dolžniki odgovorni po enakih delih.

154. Nazadnje, kar zadeva točke od 213 do 215 ter tudi točke 222, 236 in 257 izpodbijane sodbe, ki se nanašajo na pojem deležev solidarne odgovornosti, Komisija meni, da je bilo v njih večkrat napačno uporabljeno pravo in da mora Sodišče nadomestiti navedeno obrazložitev z novo. Komisija meni, da je Splošno sodišče kršilo meje pristojnosti in obveznosti Komisije, ki ji jih daje oziroma nalaga člen 23 Uredbe št. 1/2003, ter s tem poseglo v pravne rede držav članic in pogodbeno svobodo strank. Njena pristojnost za naložitev glob naj bi se nanašala samo na zunanje razmerje, to je na razmerje med Komisijo in podjetjem, na katero je naslovljena odločba in ki mora plačati globo. Samo zato, ker ima določitev solidarnih dolžnikov v njihovem zunanjem razmerju določene pravne učinke, ne more nastati obveznost Komisije, da določi deleže odgovornosti teh v njihovih notranjih razmerjih.

94 — *Ibidem*, točke od 210 do 218 in 236.

95 — Zlasti v točkah 215 in 229 te.

b) Analiza

155. Kar zadeva, prvič, pravilo o odgovornosti po enakih delih, na katero se Splošno sodišče sklicuje v točki 215 izpodbijane sodbe in ki sem ga navedel zgoraj v točki 100, sem v točkah 88 in 89 zgoraj navedenih sklepnih predlogov Komisija proti Siemens Österreich in drugim izrazil dvom v upoštevnost tega pravila, ki ga je določilo Splošno sodišče.

156. To pravilo, za katero se zdi, da ga je Splošno sodišče povzelo iz pravne ureditve solidarnih obveznosti civilnega prava, ki je določena v zakonodaji nekaterih držav članic, [96] po mojem mnenju ni samo v nasprotju z zgoraj navedenima načeloma osebne odgovornosti in individualizacije kazni, ker na določen način predvideva, da so solidarni dolžniki globe enako odgovorni za sodelovanje pri enotnem ravnanju podjetja, ki ni nujno enako za vse zadevne subjekte.

157. Na drugi strani menim, da nima nobene primerne pravne ali vsaj načelne podlage. V točki 88 zgoraj navedenih sklepnih predlogov Komisija proti Siemens Österreich in drugim sem navedel, da za utemeljitev takega pravila, kot je pravilo o odgovornosti po enakih delih, ki ga je določilo Splošno sodišče, po mojem mnenju ne zadostuje splošno sklicevanje na pravno ureditev solidarnih obveznosti civilnega prava brez kakršne koli druge razlage o razlogih, zaradi katerih naj bi se načelo iz te ureditve uporabljalo na področju konkurence, ker se narava obveznosti plačila, ki je naložena družbam, ki jim je Komisija zaradi kršitve konkurenčnega prava – ki ima kvazikazenski značaj [97] – naložila globe, ki jih je treba plačati solidarno, razlikuje od narave obveznosti solidarnih dolžnikov v zasebnem pravu.

158. V zgoraj navedenih sklepnih predlogih sem moral tudi priznati, da imam določene težave pri ugotavljanju primernosti sklicevanja, ki ga vsebuje tudi točka 215 izpodbijane sodbe, na točki 100 in 101 zgoraj navedene sodbe Aristrain proti Komisiji. Sodišče v tej sodbi dejansko ni priznalo načela, ki ga je določilo Splošno sodišče. Splošno sodišče je grajalo, ker ni sankcioniralo odsotnosti obrazložitve odločbe Komisije, s katero je ta naložila globo družbi, ker ji je pripisalo ravnanje druge z njo povezane družbe, ne da bi bil dokazan obstoj gospodarske enote med njima. V navedeni zadevi torej sploh ni šlo za solidarno naložitev plačila globe več subjektom. [98]

159. Iz tega sledi, da se Splošno sodišče zaradi zavrnitve tožbenih razlogov in očitkov, ki so se nanašali na načelo pravne varnosti, ni moglo opreti na to pravilo, ko je v točki 215 izpodbijane sodbe menilo, da se vsaka od družb, ki jim je bila naložena globa, ki jo je treba plačati solidarno, lahko nedvoumno seznani z deležem globe, ki ga mora plačati.

160. V zvezi s tem je treba ugotoviti tudi, da če – kot sem navedel v točkah 85 in 86 zgoraj navedenih sklepnih predlogov Komisija proti Siemens Österreich in drugim – gospodarska enota v obliki, v kakršni je obstajala, ko je bila storjena kršitev, ne obstaja več, ko Komisija sprejme odločbo, načelo individualizacije kazni zahteva, da se, če Komisija v okviru svoje diskrecijske pravice naloži solidarno odgovornost pravnim osebam, ki taki gospodarski enoti ne pripadajo več, zagotovi pravna varnost v zvezi z določitvijo sankcije za te subjekte v njihovih notranjih razmerjih.

96 — Glej v zvezi s tem, natančneje, točko 155 zgoraj navedene sodbe Siemens Österreich in drugi proti Komisiji. Zoper to sodbo, ki zadeva isto sporno odločbo in je bila razglašena istega dne kot izpodbijana sodba, je vložena pritožba v zgoraj navedeni zadevi Komisija proti Siemens Österreich in drugi. Kot sem navedel v točki 2, bom sklepne predloge v navedeni zadevi predstavil hkrati s temi sklepnimi predlogi.

97 — Glej točko 40 in navedeno sodno prakso sklepnih predlogov generalne pravobranilke J. Kokott, predstavljenih 28. februarja 2013 v zadevi Schenker & Co. in drugi (sodba z dne 18. junija 2013, C-681/11).

98 — Glej zgoraj navedene sklepne predloge Komisija proti Siemens Österreich in drugim, točki 89 in 93. Okoliščina, da ne gre za solidarno odgovornost, je bila sicer potrjena v sodbi Splošnega sodišča z dne 11. marca 1999 v zadevi Aristrain proti Komisiji (T-156/94, Recueil, str. II-645, točka 67).

161. Namreč, tudi če ti subjekti navzven v razmerju do Komisije ostanejo odgovorni za plačilo celotne globe za kršitev, ki jo je storilo podjetje, če v času sprejetja odločbe niso več tvorili gospodarske enote, pa morajo biti ti subjekti seznanjeni z deležem, ki ga morajo nositi navznoter v razmerju do drugih solidarnih dolžnikov, s katerimi niso več toliko gospodarsko, organizacijsko in pravno povezani, da bi bila utemeljena njihova vključitev v gospodarsko enoto.

162. Iz tega sledi, da če Komisija v okviru svoje diskrecijske pravice [99] sklene, da obstaja solidarna odgovornost med subjekti, ki so v času storitve kršitve tvorili gospodarsko enoto, vendar v času sprejetja odločbe niso več del te gospodarske enote, se navedena institucija ne more izogniti obveznosti, da določi delež globe, ki ga mora v notranjem razmerju z drugimi solidarnimi dolžniki plačati subjekt, ki ni več toliko povezan, da bi bila utemeljena njegova vključitev v gospodarsko enoto.

163. V zvezi s tem je treba tudi ugotoviti, da čeprav stranke v okviru pogodbene svobode v svojih zasebnopravnih razmerjih prosto določajo, katera oseba bo plačala kateri del globe, pa nasprotno ne morejo prosto določati deležev odgovornosti vsake obsojene pravne osebe in torej določiti ustreznih deležev globe, za katero se zaradi njene kazenske narave uporablja pravo konkurence. V tem smislu in ob strinjanju z mnenjem Splošnega sodišča v zvezi s tem razumem točko 214 izpodbijane sodbe, v kateri je to navedlo, da se stranke ne morejo prosto dogovoriti o medsebojni razdelitvi globe, ki jim je bila naložena. Čeprav je zato v zvezi z argumentom Komisije, da si lahko solidarni dolžniki prosto porazdelijo znesek globe, to res v okviru njihovih zasebnopravnih razmerij, pa ne more odpraviti zahteve, ki izhaja iz načela pravne varnosti, da se vsaka zadevna oseba natančno in nedvoumno seznani z obsegom obveznosti, ki ji jih nalaga odločba Komisije.

164. Ob upoštevanju teh preudarkov menim, da je treba skleniti, da je Splošno sodišče v točkah od 214 do 218, 222 in 236 izpodbijane sodbe napačno uporabilo pravo, ker se je pri zavrnitvi argumentov pritožnic pred njim oprlo na pravilo o odgovornosti po enakih delih.

165. Kar zadeva, drugič, očitek družbe Alstom, ki se nanaša na to, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo z ugotovitvijo, da Komisija na nacionalno sodišče ali arbitražo ni prenesla pristojnosti za ugotavljanje ustreznih deležev solidarnih dolžnikov za plačilo globe, je treba najprej zavrniti ugovor nedopustnosti, ki ga uveljavlja Komisija in po katerem gre za nedopusten nov razlog.

166. V zvezi s tem iz sodne prakse izhaja, da ker mora biti stranki omogočeno, da izpodbija vse razloge sodbe, ki posega v njen položaj, lahko vsaka stranka, kadar Splošno sodišče združi dve zadevi in izda eno sodbo, s katero odgovori na vse razloge, ki so jih stranke navedle v postopku pred njim, izpodbija sklepanje v zvezi z razlogi, ki jih je pred Splošnim sodiščem navedla samo tožeča stranka v drugi združeni zadevi, če se s tem sklepanjem posega v njen položaj. [100]

167. Ni pa sporno, da so družba Areva in njene nekdanje hčerinske družbe tak razlog uveljavljale pred Splošnim sodiščem, ki je nanj odgovorilo v točkah od 232 do 237 izpodbijane sodbe. V teh okoliščinah za tri nekdanje hčerinske družbe družbe Areva, prenesene k družbi Alstom, ta razlog ni nov. Kar zadeva družbo Alstom, je treba – ker navedeno sklepanje Splošnega sodišča nedvomno posega v njen položaj – skleniti, da ga sme tudi ona izpodbijati v pritožbi.

168. Vsebinsko je treba opozoriti na to, da v skladu z načelom prenosa pristojnosti [101] Unija deluje le v mejah pristojnosti, ki so jih s Pogodbama nanjo prenesle države članice za uresničevanje ciljev, določenih v Pogodbah. Države članice ohranijo vse pristojnosti, ki niso s Pogodbama dodeljene Uniji. Poleg tega v skladu s členom 13(2), prvi stavek, PEU (prej člen 7(1), drugi stavek, ES) vsaka institucija deluje v mejah pristojnosti, ki so ji dodeljene s Pogodbama, in v skladu s postopki, pogoji in cilji, ki jih določata Pogodbi.

99 — Glej sodno prakso, navedeno v opombi 81 teh sklepnih predlogov.

100 — Glej zgoraj navedeno sodbo Team Relocations in drugi proti Komisiji, točka 34 in navedena sodna praksa.

101 — To načelo je določeno v členu 5(2) DEU.

169. Kot sem podrobno pojasnil v točki 48 in naslednjih v zgoraj navedenih sklepnih predlogov Komisija proti Siemens Österreich in drugim, na katere napotujem, menim, da ni mogoče zanikati, da je Komisija v okviru naložitve sankcij za kršitve pravil o konkurenci prostojna za določitev notranje razdelitve globe med solidarnimi dolžniki, če je to potrebno za doseganje cilja te pristojnosti, to je zagotavljanja spoštovanja prepovedi iz teh pravil. Nasprotno pa je v nekaterih primerih, kot je ta, ki se ga omenil zgoraj v točkah od 160 do 162, treba določiti deleže dolžnikov, ki jim je Komisija solidarno naložila globo.

170. Ker se je v obravnavani zadevi Komisija odločila, da solidarno naloži globo družbama, ki v času sprejetja odločbe nista več tvorili gospodarske enote, to je družbama Alstom in Areva T&D SA, je morala po mojem mnenju ugotoviti njune ustrezne deleže.

171. Iz tega sledi, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, ko je v točkah 236 in 237 izpodbijane sodbe zavrnilo tožbene razloge in očitke, ki so se nanašali na kršitev člena 7 ES, z mnenjem, da so se opirali na napačno izhodišče, ker naj bi Komisija v obravnavani zadevi v sporni odločbi določila deleža odgovornosti družb Areva T&D SA oziroma Alstom pri sodelovanju zadevnega podjetja pri kršitvi od 7. decembra 1992 do 8. januarja 2004, ter s tem njuna deleža v znesku globe, ki sta jo morali solidarno plačati Komisiji.

172. Kar zadeva, tretjič, očitek, ki se nanaša na kršitev obveznosti obrazložitve, menim, da ne more uspeti. Splošno sodišče je namreč s tem, ko je v točkah 214 in 216 ter tudi v točki 236 izpodbijane sodbe zavrnilo tožbene razloge, ki so se nanašali na pravno varnost in nezakonit prenos pristojnosti, zgolj navedlo pravne preudarke na podlagi pravil o solidarnosti, kot jih je razlagalo. Čeprav se s tako razlago ne strinjam, menim, da je Splošno sodišče v okviru nadzora nad zakonitostjo popolnoma pristojno za take pravne preudarke. Ni torej mogoče trditi, da je Splošno sodišče nezakonito nadomestilo obrazložitev sporne odločbe.

173. Kar zadeva, nazadnje, predlog za nadomestitev razlogov Komisije, ki se nanaša na izpodbijanje njene pristojnosti za določanje notranjih razmerij med solidarnimi dolžniki, ga je treba zavrniti glede na predhodne preudarke v točkah od 160 do 163 in 169. Ker ta predlog v bistvu ustreza argumentom Komisije v okviru njenega prvega in tretjega pritožbenega razloga v zgoraj navedeni zadevi Komisija proti Siemens Österreich in drugim, si bom za podrobnejše preudarke dovolil sklicevanje na analizo teh razlogov v točkah od 42 do 91 mojih sklepnih predlogov k navedeni zadevi.

4. Sklep v zvezi z razlogi in očitki glede pravil o solidarnosti

174. V sklepu iz vsega navedenega sledi, da je treba po mojem mnenju ugoditi drugemu in tretjemu pritožbenemu razlogu družbe Areva ter četrtemu pritožbenemu razlogu družb iz skupine Alstom in posledično razveljaviti globo, kot je določena v točki 3, druga alinea, izreka izpodbijane sodbe.

E – *Četrti pritožbeni razlog družbe Areva: napačna uporaba prava pri uporabi načel sorazmernosti in enakega obravnavanja*

175. Družba Areva s četrtim pritožbenim razlogom trdi, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo s tem, ko ni uporabilo svoje neomejene pristojnosti za odpravo kršitve načel sorazmernosti in enakega obravnavanja s strani Komisije v zvezi z globo, ki ji je bila solidarno naložena.

176. Družba Areva prvič ugotavlja, da ji je bilo za kršitev, ki je trajala štiri mesece, naloženo solidarno plačilo zneska, ki pomeni približno polovico zneska, ki ga mora družba Alstom solidarno plačati za kršitev, ki je trajala dvanajst let, ali približno dvakrat toliko globe, kolikor je mora družba Alstom plačati sama za svoje neposredno sodelovanje pri omejevalnem sporazumu v štirih letih. Taka razlika med zneski glob naj bi bila v nasprotju z načelom sorazmernosti. Drugič, Splošno sodišče naj bi kršilo

načelo enakega obravnavanja, ker je potrdilo sporno odločbo, s katero je bila družba Areva sankcionirana precej strožje kot družba Alstom, čeprav je bila družba Alstom ena od utemeljiteljic omejevalnega sporazuma, čeprav je bilo trajanje sodelovanja družbe Alstom pri omejevalnem sporazumu 47-krat daljše kot sodelovanje družbe Areva in čeprav je promet družbe Alstom večji kot promet družbe Areva.

177. Tako bi moralo Splošno sodišče pri izvrševanju svoje neomejene pristojnosti presoditi, ali je globa, naložena družbi Areva, sorazmerna glede na resnost in trajanje kršitve in ali je skladna z načelom enakega obravnavanja. Na podlagi teh načel bi bilo treba znižati znesek globe, za katerega je solidarno odgovorna družba Areva.

178. Najprej je treba analizirati ugovore nedopustnosti, ki jih zoper ta pritožbeni razlog uveljavlja Komisija.

179. Komisija na prvem mestu trdi, da je ta pritožbeni razlog nedopusten, ker družba Areva v pritožbi ni navedla točk izpodbijane sodbe, v katerih je bilo po njenem mnenju napačno uporabljeno pravo. V zvezi s tem ugotavljam, da čeprav novi Poslovnik Sodišča v členu 169(2) določa, da se v okviru navajanih pravnih razlogov in argumentov v pritožbi natančno opredelijo izpodbijani deli obrazložitve odločbe Splošnega sodišča, taka zahteva v prejšnjem Poslovniku, ki se uporablja v obravnavani zadevi, formalno ni obstajala.[102] Res je, da je tudi pred začetkom veljavnosti novega Poslovnika iz ustaljene sodne prakse izhajalo, da je treba v skladu s členom 58 Statuta Sodišča in členom 112(1)(c) prejšnjega Poslovnika v pritožbi jasno navesti izpodbijane dele sodbe, katere razveljavitev je predlagana, in pravne argumente, ki še posebej utemeljujejo ta predlog.[103]

180. Vendar je treba v obravnavani zadevi ugotoviti, da družba Areva v bistvu Splošnemu sodišču očita, da ni izvedlo svoje neomejene pristojnosti. Kadar pa gre za očitek, ki se nanaša na opustitev, že po naravi stvari ni točk sodbe, s katerimi bi bilo mogoče povezati ta očitek ali ki bi izkazovale to opustitev. Poleg tega navaja pravne argumente, ki še posebej utemeljujejo njen predlog, to je napačno uporabo prava v zvezi z domnevno kršitvijo načel sorazmernosti in enakega obravnavanja s strani Komisije.

181. V teh okoliščinah menim, da četrtega pritožbenega razloga družbe Areva ni mogoče razglasiti za nedopustnega, ker se v njem ne navajajo tisti deli izpodbijani sodbe, v katerih je bilo po njenem mnenju napačno uporabljeno pravo.

182. Na drugem mestu Komisija meni, da je ta pritožbeni razlog nedopusten, ker je na eni strani nov in ni bil naveden pred Splošnim sodiščem in ker se na drugi strani z njim Sodišču predlaga, naj ponovno prouči znesek globe, kot jo je spremenilo Splošno sodišče, za kar naj ne bi bilo pristojno.

183. V zvezi s tem je treba najprej opozoriti na to, da ker se v skladu s sodno prakso, navedeno zgoraj v točki 112, s pritožbo ne sme spreminjati predmet spora pred Splošnim sodiščem, stranka pred Sodiščem ne more prvič navesti pritožbenega razloga, ki bi ga lahko navedla pred Splošnim sodiščem, vendar ga ni.

102 — Glej opombo 49 teh sklepnih predlogov.

103 — Glej sodbo z dne 2. aprila 2009 v zadevi France Télécom proti Komisiji (C-202/07 P, ZOdl., str. I-2369, točka 55) in sklep z dne 2. februarja 2012 v zadevi Elf Aquitaine proti Komisiji (C-404/11 P, točka 15).

184. Poleg tega, čeprav kot sem navedel zgoraj v točki 122, ima v skladu s sodno prakso pritožnik pravico, da vloži pritožbo, v kateri se pred Sodiščem sklicuje na razloge, ki izhajajo iz izpodbijane sodbe in s katerimi izpodbija njeno utemeljenost,[104] pa iz ustaljene sodne prakse izhaja tudi, da Sodišče v pritožbenem postopku v zvezi z vprašanjem sorazmernosti globe presoje Splošnega sodišča ne nadomesti s svojo presojo iz razlogov pravičnosti, ampak se omeji na preizkus tega, ali je Splošno sodišče pri izvajanju neomejene pristojnosti storilo očitne napake, na primer, ker ni upoštevalo vseh bistvenih vidikov[105]. V pritožbenem postopku bi se napačna uporaba prava s strani Splošnega sodišča zaradi nesorazmerne višine globe lahko ugotovila le izjemoma, in sicer samo če „višina sankcije ni le neprimerna, ampak tudi toliko čezmerna, da je nesorazmerna“.[106]

185. Iz sodne prakse Sodišča izhaja tudi, da izvrševanje neomejene pristojnosti pri določanju zneska naloženih glob ne sme povzročati diskriminacije med podjetji, ki so bila udeležena pri sporazumu v nasprotju s členom 101(1) PDEU.[107]

186. V obravnavani zadevi družba Areva v pritožbi uveljavlja napačno uporabo prava s strani Splošnega sodišča, ker pri izvajanju svoje neomejene pristojnosti ni *odpravilo* kršitve načel sorazmernosti in enakega obravnavanja, ki jo je storila Komisija v zvezi z globo, ki ji je bila solidarno naložena.

187. Sodišče pa je že razsodilo, da morebitna nesorazmernost globe, naložene z odločbo Komisije, ker ne more biti razlog javnega reda, ni predmet nadzora Splošnega sodišča po uradni dolžnosti. To torej o pritožbenem razlogu, ki se nanaša na tako značilnost globe, odloča samo, če tak razlog navede pritožnik.[108] Enako velja za pritožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev načela enakega obravnavanja.[109]

188. Sodišče je opozorilo tudi na to, da čeprav neomejena pristojnost sodišču Unije omogoča, da preseže le nadzor zakonitosti in nadomesti presojo Komisije s svojo ter tako odpravi, zniža ali zviša naloženo globo ali periodično denarno kazen, pa na eni strani izvajanje te pristojnosti ne pomeni isto kot nadzor po uradni dolžnosti, na drugi strani pa je postopek pred sodišči Unije kontradiktoren. Tako mora razen razlogov javnega reda, kot je neobstoj obrazložitve izpodbijane odločbe, ki jih mora sodišče preizkusiti po uradni dolžnosti, razloge zoper izpodbijano odločbo navesti tožeča stranka in v utemeljitev teh razlogov predložiti dokaze.[110]

189. V obravnavani zadevi pa je treba ugotoviti, da družba Areva pred Splošnim sodiščem ni uveljavljala tožbenega razloga, ki se nanaša na kršitev načel sorazmernosti in enakega obravnavanja, s katerim bi lahko uveljavljala nezakonitost globe, ki ji je bila naložena, zaradi kršitve teh načel. Res je, da je pred Splošnim sodiščem zatrjevala kršitev načel enakega obravnavanja in sorazmernosti. Vendar so se ti očitki nanašali na popolnoma drugo vprašanje, in sicer na solidarno naložitev globe družbama Alstom in Areva T&D SA, ne pa na domnevno nezakonitost zneska globe, ki je bila naložena družbi Areva.

104 — Glej zgoraj navedene sklepne predloge Komisija proti Siemens Österreich in drugim, točki 139 in 140, ter zgoraj navedeno sodbo Stadtwerke Schwäbisch Hall in drugi proti Komisiji, točka 17. Družba Reyrolle je drugače kot družba Areva v zadevi C-232/11 P, ki je predmet navedenih sklepnih predlogov, navedla pritožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev navedenih načel s strani Splošnega sodišča pri spremembi globe na podlagi njegove neomejene pristojnosti.

105 — Glej točko 222 in navedeno sodno prakso v zgoraj navedenih sklepnih predlogih Schindler Holding in drugi proti Komisiji.

106 — Glej v tem smislu sodbi z dne 22. novembra 2012 v zadevi E.ON Energie proti Komisiji (C-89/11 P, točka 126) ter z dne 30. maja 2013 v zadevi Quinn Barlo in drugi proti Komisiji (C-70/12 P, točka 57).

107 — Glej sodbo z dne 6. decembra 2012 v zadevi Komisija proti Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, točka 80) ter zgoraj navedeno sodbo Quinn Barlo in drugi proti Komisiji (točka 46).

108 — Glej v tem smislu sodbo z dne 14. marca 2013 v zadevi Viega proti Komisiji (C-276/11 P, točka 57).

109 — Glej v tem smislu sodbo z dne 1. oktobra 1998 v zadevi Langnese-Iglo proti Komisiji (C-279/95 P, Recueil, str. I-5609, točke od 53 do 55) ter sodbo Splošnega sodišča z dne 6. marca 2002 v združenih zadevah Diputación Foral de Álava in drugi proti Komisiji (T-92/00 in T-103/00, Recueil, str. II-1385, točka 90).

110 — Glej sodbo z dne 8. decembra 2011 v zadevi KME Nemčija in drugi proti Komisiji (C-272/09 P, ZOdl., str. I-12789, točki 103 in 104).

190. Tako družba Areva ob upoštevanju sodne prakse, navedene zgoraj v točkah 187 in 188, ker pred Splošnim sodiščem ni uveljavljala, da je Komisija kršila načeli sorazmernosti in enakega obravnavanja, tako kot je to storila pred Sodiščem, prvemu ne more v pritožbi očitati, da je napačno uporabilo pravo, ker samo po uradni dolžnosti, pa čeprav pri izvajanju neomejene pristojnosti, ni ugotovilo te kršitve. V teh okoliščinah je treba po mojem mnenju četrti pritožbeni razlog družbe Areva zavreči kot nedopusten.

191. Kar zadeva argumente družbe Areva, da je pritožbeni razlog v vsakem primeru dopusten, ker je njegovo uveljavljanje v postopku upravičeno z novo dejansko okoliščino, ki se je pojavila po vložitvi tožbe in pritožbe, to je prenosom družbe Areva T&D SA na družbo Alstom, ugotavljam, da iz besedila člena 42(2) Poslovnika, navedenega zgoraj v točki 75, in tudi sodne prakse[111] izhaja, da je nov razlog lahko dopusten zaradi pojava nove dejanske okoliščine, če tak razlog „izhaja“ iz te nove dejanske okoliščine. Treba pa je ugotoviti, da to, da je družba Areva leta 2010 prenesla družbo Areva T&D SA na družbo Alstom, nikakor ne vpliva na domnevno nesorazmernost globe ali na domnevno diskriminacijo in torej na možnost družbe Areva, da na prvi stopnji uveljavlja razlog, ki se nanaša na kršitev načel sorazmernosti in enakega obravnavanja. V teh okoliščinah tak novi razlog ne „izhaja“ iz navedenega prenosa, na katerega se torej ni mogoče sklicevati zaradi utemeljitve njegove dopustnosti.

192. Nazadnje, kolikor je mogoče argumente družbe Areva razlagati tako, da poskuša doseči novo presojo primernosti zneska globe, ki ji je bila naložena zaradi zelo kratkega trajanja sodelovanja družbe Areva pri kršitvi, ugotavljam, da okoliščina, da je družba Areva zelo malo časa sodelovala pri omejevalnem sporazumu, nikakor ne vpliva na resnost kršitve, kot izhaja iz njenega značaja in kot se kaže v izračunu globe, zlasti v določitvi izhodiščnega zneska. Zelo kratko trajanje sodelovanja družbe Areva pri omejevalnem sporazumu se izraža v dejstvu, da navedeni izhodiščni znesek ni bil zvišan zaradi trajanja kršitve. Iz tega sledi, da v obravnavani zadevi nič ne potrjuje, da bi bil znesek globe, ki ga je določilo Splošno sodišče, pretiran v takem obsegu, da bi bil nesorazmeren. V tem primeru Sodišče ni pristojno za nadomestitev presoje Splošnega sodišča s svojo presojo.[112]

193. Zato je treba po mojem mnenju četrti pritožbeni razlog družbe Areva, tudi če se razlaga v smislu prejšnje točke, v skladu s sodno prakso Sodišča, navedeno zgoraj v točki 184, zavreči kot nedopusten.[113]

F – *Peti pritožbeni razlog družb iz skupine Alstom: kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva*

194. Družbe iz skupine Alstom v okviru petega pritožbenega razloga trdijo, da je Splošno sodišče v točkah od 223 do 230 izpodbijane sodbe napačno razumelo obseg tožbenega razloga, ki se je nanašal na kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva, in tako ni odgovorilo na tožbeni razlog, podan pred njim. Splošno sodišče naj bi se v izpodbijani sodbi osredotočilo na zahtevo po sodnem varstvu, natančneje na to, da sta družbi Alstom in Areva T&D SA izkoristili pravico do sodnega nadzora nad odločbo z učinkovito uporabo pravnih sredstev, dejansko pa se je tožbeni razlog, naveden pred Splošnim sodiščem, nanašal na prosto izbiro pri vložitvi tožbe, ki naj bi bila omejena zaradi učinka solidarne naložitve globe družbama Alstom in Areva T&D SA, zaradi česar naj bi bila njuna položaja postopkovno povezana.

195. V zvezi s tem iz besedila točk od 223 do 230 izpodbijane sodbe izhaja, da je Splošno sodišče – daleč od tega, da bi napačno razumelo obseg argumentov družbe Alstom – ustrezno odgovorilo na tožbeni razlog, naveden pred njim.

111 — Glej v tem smislu sodbo z dne 15. oktobra 2002 v združenih zadevah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi v Komisiji (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil, str. I-8375, točke od 369 do 378, zlasti točka 371) in točko 96 sklepnih predlogov generalne pravobranilke J. Kokott, predstavljenih 9. junija 2005 v zadevi Komisija proti Združenemu kraljestvu (sodba z dne 20. oktobra 2005, C-6/04, ZOdl., str. I-9017).

112 — Zgoraj navedena sodba Quinn Barlo in drugi proti Komisiji, točka 60.

113 — *Ibidem.*

196. V navedeni sodbi je namreč Splošno sodišče po tem, ko je spomnilo na upoštevno sodno prakso, v točkah od 224 do 227 utemeljeno menilo, da Komisija s solidarno naložitvijo globe družbama Alstom in Areva T&D SA ni posegla v pravico vsake od teh družb kot naslovnikov sporne odločbe, da zoper slednjo uveljavlja sodni nadzor z učinkovito uporabo pravnih sredstev, ki jih zagotavlja pravo Unije.

197. Okoliščina, da bi, če bi družba Areva T&D SA vložila tožbo, družba Alstom zaradi preprečitve obveznosti plačila celotne globe morala storiti enako in obratno, je dejansko zgolj samodejna posledica naložitve solidarne globe, ki je bila, kar zadeva družbi Alstom in Areva T&D SA, v obravnavani zadevi upravičena iz razlogov, navedenih zgoraj v točki 41. Ta posledica res vpliva na strategijo različnih solidarnih dolžnikov, vendar ne povzroči kršitve pravice do učinkovitega pravnega sredstva.

198. Vsak solidaren dolžnik namreč ohrani pravico in možnost vložiti tožbo, kar sta sicer družbi Alstom in Areva T&D SA tudi storili. Res je, da če solidarni dolžnik ne vloži tožbe, tvega, da bo moral plačati celotno globo, tudi če bi Splošno sodišče odločbo o naložitvi solidarne globe razglasilo za nično na podlagi tožbe drugega solidarnega dolžnika. Iz sodne prakse namreč izhaja, na eni strani, da če naslovnik odločbe sklene, da bo vložil tožbo za razglasitev ničnosti, sodišče Unije odloča samo o elementih odločbe, ki ga zadevajo, neizpodbijani elementi, ki zadevajo druge naslovnike, pa ne spadajo v predmet spora, o katerem bi moralo odločati navedeno sodišče, na drugi strani pa, da se posledično veljavnost nekega razloga sodbe o razglasitvi ničnosti ne more uporabiti za osebe, ki niso bile stranke v postopku in v zvezi s katerimi s sodbo ni bilo mogoče o čemer koli odločiti. [114]

199. Splošno sodišče torej nikakor ni napačno razumelo obsega tožbenega razloga, ki se je nanašal na kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva, ki ga je pred njim uveljavljala družba Alstom, ko je v točki 230 izpodbijane sodbe sklenilo, da ni mogoče šteti, da je z izpodbijano odločbo, ki družbama Alstom in Areva T&D SA nalaga globo, ki jo morata plačati solidarno, kršeno načelo pravice do učinkovitega pravnega sredstva.

200. Zato je treba po mojem mnenju peti pritožbeni razlog družbe Alstom zavrniti.

G – *Sklep analize pritožb*

201. Iz vsega navedenega izhaja, da je treba po mojem mnenju drugemu in tretjemu pritožbenemu razlogu družbe Areva ter četrtemu pritožbenemu razlogu družb iz skupine Alstom ugoditi in da je treba posledično razveljaviti globo iz točke 3, druga alinea, izreka izpodbijane sodbe.

202. Menim, da je treba v preostalem delu pritožbi zavrniti.

IV – Ničnostni tožbi in določitev globe

A – *Ničnostni tožbi*

203. Sodišče lahko v skladu s členom 61, prvi odstavek, Statuta Sodišča, če je pritožba utemeljena in če razveljavi odločitev Splošnega sodišča, samo dokončno odloči o zadevi, če stanje postopka to dovoljuje, ali pa jo vrne v novo odločanje Splošnemu sodišču.

204. Menim, da v obravnavani zadevi stanje postopka to dovoljuje.

114 — Sodba z dne 14. septembra 1999 v zadevi Komisija proti AssiDomän Kraft Products in drugi (C-310/97 P, Recueil, str. I-5363, točke od 53 do 55). Glede uporabe teh načel v konkretnem primeru glej zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Tomkins, točka 43 in 47.

205. Analiza pritožb namreč ne izpodbija odgovornosti pritožnic za kršitev, ki je bila ugotovljena v sporni odločbi in jo je Splošno sodišče potrdilo v izpodbijani sodbi. Menim, da bi bilo treba razveljaviti samo globo iz druge alinee točke 3 izreka izpodbijane sodbe zaradi napak pri uporabi pravil o solidarnosti, ki so povzročile kršitve zakonodaje.

206. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je oblika solidarnosti, določena v sporni odločbi, natančneje v členu 2(c) te, enaka kot tista iz točke 3, druga alinea, izreka izpodbijane sodbe, s katero je bila potrjena. Iz tega sledi, da v zvezi z globo, ki je določena v sporni odločbi, veljajo enake kršitve zakonodaje, kot so tiste, zaradi katerih sem po analizi v zgoraj navedenih točkah od 96 do 174 predlagal razveljavitev navedene točke izreka izpodbijane sodbe. V teh okoliščinah menim, da bi bilo treba razglasiti za ničen tudi člen 2(c) sporne odločbe, kot so pred Splošnim sodiščem predlagale pritožnice.

B – *Določitev globe*

207. Delna razglasitev ničnosti, ki jo predlagam v zvezi s členom 2(c) sporne odločbe, pomeni, da je treba na novo odločiti o globi, določeni v sporni odločbi. V okviru svoje *ius evocandi* iz člena 61, prvi odstavek, Statuta ima Sodišče glede tega neomejeno sodno pristojnost, predpisano v členu 261 PDEU v povezavi s členom 31 Uredbe (ES) št. 1/2003.[115] Torej lahko na novo določi globo po prostem preudarku.[116]

208. V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da razlogi in očitki, za katere sem predlagal, naj jim Sodišče ugodi, ne vplivajo na globo v znesku 48 195 000 EUR, ki je bila naložena družbi Alstom Grid SAS, kot je ugotovilo Splošno sodišče v izpodbijani sodbi. Ta znesek se torej ne spremeni.

209. Nasprotno pa iz preudarkov v točki 135 in naslednjih izhaja, da v primeru, kot je obravnavani, v katerem obe zaporedni matični družbi, ki jima je bila naložena globa izključno na podlagi odgovornosti, v celoti izvedene iz odgovornosti hčerinske družbe, združuje solidarnostna povezava z njuno (nekdanjo oziroma novo) hčerinsko družbo, vsota zneskov, ki se naložijo matičnima družbama, ne more preseči zneska, ki je naložen hčerinski družbi. Poleg tega morata biti matični družbi nedvoumno seznanjeni z zneskom, ki ga morata plačati za obdobje, za katero sta solidarno odgovorni za kršitev skupaj s svojo hčerinsko družbo.

210. Ker znesek globe, naložene hčerinski družbi, to je družbi Alstom Grid SAS, znaša 48 195 000 EUR, je treba določiti oba deleža od tega zneska, v katerih je vsaka od matičnih družb solidarno odgovorna skupaj z njo.

211. V zvezi s tem je po mojem mnenju trajanje odločilnega vplivanja nanjo lahko upoštevno merilo za porazdelitev globe hčerinske družbe med matični družbi. Seveda to merilo ni edino mogoče. Vendar menim, da je v okoliščinah obravnavane zadeve ustrezno merilo, ki omogoča zagotovitev določene sorazmernosti pri tej določitvi deležev.

212. Tako iz spisa izhaja, da je družba Alstom odločilno vplivala na družbo Alstom T&D SA od 7. decembra 1992 do 8. januarja 2004, torej enajst let in mesec dni.

115 — Uredba Sveta z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov [81 ES] in [82 ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205).

116 — Glej zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Verhuizingen Coppens, točka 79. Glej tudi sodbe z dne 8. julija 1999 v zadevi Komisija proti Anic Partecipazioni (C-49/92 P, Recueil, str. I-4125, točka 218); z dne 17 decembra 1998 v zadevi Baustahlgewebe proti Komisiji (C-185/95 P, Recueil, str. I-8417, točki 141 in 142); z dne 16. novembra 2000 v zadevi Weig proti Komisiji (C-280/98 P, Recueil, str. I-9757, točka 83) in z dne 21. septembra 2006 v zadevi JCB Service proti Komisiji (C-167/04 P, ZOdl., str. I-8935, točka 244).

213. Družbi Areva SA in Areva T&D Holding SA sta na družbi Areva T&D SA in Areva T&D AG [117] odločilno vplivali štiri mesece, in sicer od 9. januarja do 11. maja 2004.

214. Iz tega po mojem mnenju sledi, da bi bilo treba na podlagi merila iz točke 211 družbo Alstom šteti za solidarno odgovorno skupaj z družbo Alstom Grid SAS za 46.787.847 EUR, družbe Areva, T&D Holding SA in Alstom Grid AG pa bi bilo treba šteti za solidarno odgovorne skupaj z družbo Alstom Grid SAS za 1.407.153 EUR. [118]

C – *Določitev deleža družbe Areva*

215. Če bi se Sodišče strinjalo z razlago pravil o solidarnosti, ki sem jo predlagal – torej da je treba, če je izkazana solidarna odgovornost med subjekti, ki so v času storitve kršitve tvorili gospodarsko enoto, v času naložitve sankcije pa niso več bili del iste gospodarske enote, določiti delež globe, ki jo mora v notranjih razmerjih z drugimi solidarnimi dolžniki plačati subjekt, ki ni več tako povezan, da bi ga bilo upravičeno vključiti v gospodarsko enoto [119] – bi bilo treba določiti še natančne deleže globe subjektov, ki jim je bila v obravnavani zadevi solidarno naložena globa, vendar ne tvorijo več gospodarske enote.

216. V zvezi s tem sem že ugotovil – na eni strani – da kolikor neomejena pristojnost daje sodišču Unije pravico, da poleg preprostega nadzora zakonitosti spremeni izpodbijani akt, in sicer da presojo Komisije nadomesti s svojo presojo, [120] jo mora navedeno sodišče izvajati v mejah pristojnosti, ki jih tej instituciji priznavajo Pogodbe. Tako ima sodišče Unije v primeru, navedenem v prejšnji točki, po mojem mnenju pravico, da v okviru neomejene pristojnosti določi deleže globe, ki se naloži solidarno odgovornim subjektom, ki pa ne tvorijo več gospodarske enote, ki je storila kršitev. [121] Na drugi strani sem že ugotovil, da daje neomejena pristojnost sodišču Unije pravico, da upošteva „vse dejanske okoliščine“, tudi tiste po odločbi, ki se izpodbija pred njim. [122]

217. V obravnavani zadevi pa iz spisa izhaja, da so družba Alstom Grid SAS in drugi nekdanji hčerinski družbi družbe Areva (in sicer družbi T&D Holding SA in Alstom Grid AG) po prenosu dejavnosti T&D družbe Alstom na družbo Areva postale hčerinske družbe družbe Alstom.

218. Iz tega sledi, da je bila družba Areva tista, ki je v času storitve kršitve tvorila gospodarsko enoto s svojimi nekdanjimi hčerinskimi družbami, s katerimi ji je bila solidarno naložena globa, vendar z njimi v času spremembe sankcije ni več tvorila gospodarske enote. Zato je treba določiti delež globe, naložene družbi Areva, solidarno z njenimi nekdanjimi hčerinskimi družbami.

219. V točki 87 zgoraj navedenih sklepnih predlogov Komisija proti Siemens Österreich in drugim sem navedel nekaj okoliščin, ki jih je sicer navedla Komisija, v zvezi s povezavo med matično družbo in hčerinsko družbo, ki načeloma niso upoštevne za izključitev dejanskega odločilnega vplivanja, lahko pa se upoštevajo pri določanju stopnje odgovornosti matične in hčerinske družbe in tako pri določanju notranjih razmerij med solidarnimi dolžniki za plačilo globe. Med temi okoliščinami, v zvezi s katerimi po mojem mnenju ni mogoče sestaviti taksativnega in zavezujočega seznama, je Komisija

117 — Kar zadeva družbo Areva T&D AG, iz točke 21 obrazložitve sporne odločbe izhaja, da je bila prehodna družba, ustanovljena zaradi olajšanja prenosa dejavnosti T&D z družbe Alstom na družbo Areva. Pri kršitvi je neposredno sodelovala od 22. decembra 2003 – ko so bile navedene dejavnosti prenesene nanjo – do konca kršitve 11. maja 2004.

118 — Sodelovanje družbe Alstom Grid SAS pri omejevalnem sporazumu je namreč v celoti trajalo 11 let in 5 mesecev, to je 137 mesecev, od tega 133 mesecev pod odločilnim vplivom družbe Alstom in 4 mesece pod vplivom družbe Areva, iz česar izhaja globa 46.787.847 EUR za družbo Alstom (to je 48.195.000/137 x 133) in 1.407.153 EUR za družbo Areva in njene nekdanje hčerinske družbe (to je 48.195.000/137 x 4).

119 — Glej zgoraj navedeno točko 160 in naslednje ter sklicevanja na zgoraj navedene sklepne predloge Komisija proti Siemens Österreich in drugim.

120 — Glej točko 38 mojih sklepnih predlogov v zgoraj navedeni zadevi Komisija proti Tomkins.

121 — Glej točke od 93 do 95 zgoraj navedenih sklepnih predlogov Komisija proti Siemens Österreich in drugim.

122 — Glej točki 38 in 43 zgoraj navedenih sklepnih predlogov Komisija proti Tomkins.

navedla dejstvo, da matična družba ni neposredno sodelovala pri kršitvi, prisotnost ali stopnjo interesov matične družbe v zadevnem sektorju in dejstvo, da ni bila seznanjena s kršitvijo. V istih sklepnih predlogih sem ugotovil tudi, da je treba podobno kot pri določitvi sankcije priznati določeno polje proste presoje pri presoji upoštevnosti in pomena elementov, ki jih je treba upoštevati v vsakem posameznem primeru.

220. Ekonomičnost postopka bi, nasprotno, govorila v korist tega, da Sodišče samo dokončno odloči o zadevi vedno, kadar je spis popoln, kadar so na voljo vsi potrebni podatki in kadar so se stranke pred Splošnim sodiščem lahko izjavile o vseh odločilnih vidikih.[123]

221. V obravnavani zadevi spis vsebuje nekaj elementov, ki bi jih bilo mogoče upoštevati pri ugotavljanju stopnje odgovornosti družbe Areva.[124] Na podlagi analize teh elementov bi Sodišče lahko samo dokončno odločilo o določitvi deleža globe, ki se naloži družbi Areva. Vendar je treba ugotoviti, da v tej fazi postopka zadevne družbe niso imele priložnosti predložiti stališč v zvezi s tem. V teh okoliščinah menim, da bi se morale zadevne družbe – če bi se Sodišče strinjalo z razlago pravil o solidarnosti, ki jo predlagam, in menilo, da ima dovolj elementov za določitev deleža družbe Areva – do tega opredeliti.

222. Sicer pa menim, da bi – če bi Sodišče menilo, da v nobenem primeru nima potrebnih elementov za določitev deleža družbe Areva – morala Komisija v skladu s svojo obveznostjo ukrepanja za izvršitev sodbe Sodišča na podlagi člena 266 PDEU natančno določiti navedeni delež.

V – Stroški

223. Člen 184(2) Poslovnika Sodišča določa, da če je pritožba utemeljena in če Sodišče samo dokončno odloči v sporu, odloči tudi o stroških.

224. V skladu s členom 138(1) navedenega poslovnika, ki se v pritožbenem postopku uporabi na podlagi člena 184(1) tega poslovnika, se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Člen 138(3) navedenega poslovnika določa, da če vsaka stranka uspe samo deloma, nosi vsaka svoje stroške. Vendar lahko Sodišče, če se zdi to glede na okoliščine v zadevi upravičeno, odloči, da ena od strank poleg svojih stroškov nosi tudi del stroškov druge stranke.

225. V obravnavani zadevi pa predlagam ugoditev pritožbam družbe Areva in družb iz skupine Alstom v delu, ki zadeva uporabo pravil o solidarnosti, v preostalem delu pa njihovo zavrnitev. Vendar so glede na rešitev, ki jo predlagam, družba Areva in družbe iz skupine Alstom v bistvu uspele pred Sodiščem.

226. Ob upoštevanju okoliščin zadeve menim, da je treba Komisiji naložiti plačilo njenih stroškov na obeh stopnjah ter eno tretjino stroškov družbe Areva in družb iz skupine Alstom na navedenih stopnjah. Družba Areva in družbe iz skupine Alstom nosijo dve tretjini svojih stroškov na obeh stopnjah.

123 — Glej točko 44 in navedeno sodno prakso v sklepnih predlogih generalne pravobranilke J. Kokott v zgoraj navedeni zadevi Komisija proti Verhuizingen Coppens.

124 — Iz spisa namreč izhaja, da družba Areva ni imela interesa v sektorju, ki ga zadeva kršitev, preden je družba Alstom prevzela njene hčerinske družbe, in da nima več interesa v tem sektorju, ker je prodala vse svoje dejavnosti v sektorju T&D (glej točko 6 teh sklepnih predlogov. Zdi se tudi, da iz sporne odločbe izhaja, da se ni neposredno udeleževala sestankov omejevalnega sporazuma v zadevnem obdobju. Bila pa je krovna družba na vrhu skupine.

VI – Predlog

227. Ob upoštevanju zgornjih ugotovitev Sodišču predlagam, naj odloči:

1. Točka 3, druga alinea, izreka sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 3. marca 2011 v združenih zadevah Areva in drugi proti Komisiji (T-117/07 in T-121/07) se razveljavi.

2. Pritožbi se v preostalem zavrneta.

3. Člen 2(c) Odločbe Komisije C(2006) 6762 final z dne 24. januarja 2007 o postopku uporabe člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/F/38.899 – Plinsko izolirane stikalne naprave) se razglasi za ničen.

4. Za kršitve, ugotovljene v členu 1, od (b) do (f), Odločbe C(2006) 6762 final, se poleg globe v višini 10 327 500 EUR, naložene družbi Alstom SA, naloži družbi Alstom Grid SAS globa v višini 48 195 000 EUR, od tega 46 787 847 EUR solidarno z družbo Alstom SA in 1.407.153 EUR solidarno z družbami Areva SA, T&D Holding SA in Alstom Grid AG.

5. Evropska komisija poleg svojih stroškov v zvezi s postopkom na prvi stopnji in pritožbenim postopkom nosi tretjino stroškov družb Areva SA, Alstom SA, T&D Holding SA, Alstom Grid SAS in Alstom Grid AG v zvezi s postopkom na prvi stopnji in pritožbenim postopkom.

6. Družbe Areva SA, Alstom SA, T&D Holding SA, Alstom Grid SAS in Alstom Grid AG nosijo dve tretjini svojih stroškov v zvezi s postopkom na prvi stopnji in pritožbenim postopkom.